

Ungas livssituation i siffror

Lupp 2015 - Hultsfreds kommun

Hultsfreds kommun

REGION FÖRBUNDET
I KALMAR LÄN

Linnéuniversitetet

Caroline Hansén & Anders Danielsson

Fakulteten för samhällsvetenskap
Utrednings- och forskningsservice
Linnéuniversitetet

”Jag skulle vilja påverka skolpolitiken mer. Jag tror att vi som går i skolan vet bättre vad vi vill förbättra eftersom vi befinner oss i den miljön.”

(Elev i åk 8)

Innehållsförteckning

INTRODUKTION	8
BAKGRUND	8
<i>Hultsfreds kommuns ungdomspolitiska arbete</i>	8
SYFTE	10
DISPOSITION	10
RAPPORTLÄSNING OCH RESULTATTOLKNING	11
URVAL	11
DATAHANTERING	11
JÄMFÖRELSEGRUNDER	11
UNGDOMAR I ÅRSKURS 8	14
FRITID	14
<i>Möjligheter till fritidsaktivitet</i>	14
<i>Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap</i>	16
<i>Sammanfattning</i>	16
SKOLA	17
<i>Trivsel, sociala relationer och bemötande</i>	17
<i>Miljö och upplevelser</i>	18
<i>Inflytande och delaktighet i skolan</i>	19
<i>Sammanfattning</i>	20
POLITIK OCH SAMHÄLLE	20
<i>Intresse på nationell och internationell nivå</i>	21
<i>Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor</i>	21
<i>Ungdomars förtroende för vuxna personer</i>	23
<i>Sammanfattning</i>	23
TRYGGHET	24
<i>Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser</i>	24
<i>Hot, våld och kränkande/orättvis behandling</i>	25
<i>Sammanfattning</i>	26
HÄLSA	27
<i>Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd</i>	27
<i>Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger</i>	28
<i>Sammanfattning</i>	28
ARBETE	29
<i>Extrajobb och sommarjobb</i>	29
<i>Sammanfattning</i>	29
FRAMTID	29
<i>Flyttplaner</i>	30
<i>Sociala relationer och framtidsutsikter</i>	30
<i>Sammanfattning</i>	31
UNGDOMAR I ÅRSKURS 2	33
FRITID	33
<i>Möjligheter till fritidsaktivitet</i>	33
<i>Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap</i>	35
<i>Sammanfattning</i>	35
SKOLA	36
<i>Trivsel, sociala relationer och bemötande</i>	36
<i>Miljö och upplevelser</i>	37
<i>Inflytande och delaktighet i skolan</i>	37

<i>Sammanfattning</i>	38
POLITIK OCH SAMHÄLLE	39
<i>Intresse på nationell och internationell nivå</i>	39
<i>Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor</i>	39
<i>Ungdomars förtroende för vuxna personer</i>	41
<i>Sammanfattning</i>	41
TRYGGHET.....	42
<i>Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser</i>	42
<i>Hot, våld och kränkande/orättvis behandling</i>	43
<i>Sammanfattning</i>	44
HÄLSA	45
<i>Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd</i>	45
<i>Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger</i>	46
<i>Sammanfattning</i>	46
ARBETE.....	47
<i>Extrajobb och sommarjobb</i>	47
<i>Sammanfattning</i>	47
FRAMTID.....	47
<i>Flyttplaner</i>	48
<i>Sociala relationer och framtidsutsikter</i>	48
<i>Sammanfattning</i>	49
SLUTSATSER	50
FRITID	50
SKOLA	50
POLITIK OCH SAMHÄLLE	51
TRYGGHET.....	51
HÄLSA	52
ARBETE.....	52
FRAMTID.....	53
REFERENSER	54
INTERNET	54
APPENDIX AI – TABELLER, ÅK8.....	55
APPENDIX AII – TABELLER, ÅK2.....	58

Tabellförteckning

Tabell I:1: Ungdomars deltagandegrad.....	15
Tabell I:2: Ungdomars mötesplatser och vänskap.....	16
Tabell I:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer.....	18
Tabell I:4: Ungdomars skolmiljö.....	19
Tabell I:5: Delaktighet i skolan.....	20
Tabell I:6: Intresse för politik och samhällsfrågor.....	21
Tabell I:7: Möjligheter till inflytande.....	22
Tabell I:8: Viljan att påverka.....	22
Tabell I:9: Anledningar till att <i>inte</i> påverka.....	23
Tabell I:10: Trygghet på fysiska platser.....	25
Tabell I:11: Hot, våld och trakasserier.....	25
Tabell I:12: Ungdomars utsatthet.....	26
Tabell I:13: Fysiska och psykosociala besvär.....	27
Tabell I:14: Extra- och sommarjobb.....	29
Tabell I:15: Planer efter grundskolan.....	30
Tabell I:16: Flyttplaner.....	30

Tabell II:1: Ungdomars deltagandegrad.....	34
Tabell II:2: Ungdomars mötesplatser och vänskap.....	35
Tabell II:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer.....	36
Tabell II:4: Ungdomars skolmiljö.....	37
Tabell II:5: Delaktighet i skolan.....	38
Tabell II:6: Intresse för politik och samhällsfrågor.....	39
Tabell II:7: Möjligheter till inflytande.....	40
Tabell II:8: Viljan att påverka.....	40
Tabell II:9: Anledningar till att <i>inte</i> påverka.....	41
Tabell II:10: Trygghet på fysiska platser.....	43
Tabell II:11: Hot, våld och trakasserier.....	43
Tabell II:12: Ungdomars utsatthet.....	44
Tabell II:13: Fysiska och psykosociala besvär.....	45
Tabell II:14: Extra- och sommarjobb.....	47
Tabell II:15: Planer efter gymnasiet.....	48
Tabell II:16: Flyttplaner.....	48

Introduktion

I det inledande avsnittet ges en kort presentation av vad som hänt inom det ungdomspolitiska området på nationell och kommunal nivå, samt syftet med Lupp-undersökningen.

Bakgrund

2001 införde dåvarande Ungdomsstyrelsen enkätundersökningen Lupp som står för *”Lokal uppföljning av ungdomspolitiken”* i syfte att stödja landets kommuner i deras ungdomspolitiska arbete. Bakgrunden till Luppen är att de flesta beslut som berör ungas livs- och levnadsvillkor fattas på kommunal nivå. Kommunernas satsningar och politiska inriktningar är därmed centrala i det nationella ungdomspolitiska arbetet.¹ Den nationella ungdomspolitiken har varit sektorsövergripande och berört områden såsom utbildning, inflytande, hälsa, fritid och kultur, samt arbete.²

1 april 2014 bytte Ungdomsstyrelsen namn till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). Anledningen var att den nationella ungdomspolitiken ändrade inriktning och mål. Grunden i den nya nationella ungdomspolitiken är att alla ungdomar mellan 13-25 år ska ha *”goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen”*³. Ungdomspolitikens nya strategi är att alla satsningar som berör ungdomar bör utgå från ett ungdomsperspektiv, samtidigt som den grundar sig på tre prioriterade områden – ungdomars inflytande, egen försörjning och psykisk hälsa. Den nationella ungdomspolitiken är vägledande för hur kommunerna kan realisera politiken i praktiken. MUCF:s ansvar ligger i att följa upp och analysera livs- och levnadsvillkor för barn och unga i kommunerna. Här spelar resultaten från Luppen en viktig roll. Vidare har ungdomspolitiken sin utgångspunkt i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och barnkonventionen.⁴ Konventionen stipulerar att:

- *Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras (Artikel 2)*
- *Barnets bästa ska sättas i främsta rummet vid alla beslut som rör barn (Artikel 3)*
- *Barn har rätt till inflytande och delaktighet i alla beslut som rör dem (Artikel 12)*⁵

Konventionen signalerar till vuxenvärlden att på ett mer insiktsfullt sätt inkludera barn och unga i beslut som rör deras liv, utveckling och framtid. Det handlar om att ta barn och unga på allvar, lyssna på dem och lära från dem, samt låta dem ha inflytande i frågor som berör unga.⁶

Hultsfreds kommuns ungdomspolitiska arbete

Hultsfreds kommun är en politiskt styrd organisation som arbetar utifrån uppsatta mål och önskvärda insatser. Alla ska känna att det finns möjligheter och kanaler för att vara delaktiga i de beslut som berör dem. Kärnan i den ungdomspolitiska verksamheten är styrgruppen bestående av politiker och tjänstemän, inklusive en rektor och socialnämndens ordförande. Nyckelordet är delaktighet, att

¹ Wågman 2009, Prop. 2004/05:2 & Prop. 2013/14:191

² www.mucf.se 2016-02-12

³ Prop. 2013/14:191

⁴ www.mucf.se 2016-02-12

⁵ Unicef 2016, Rädta barnen 2016

⁶ Unicef 2016, Rädta barnen 2016 & Wågman 2009

ungdomarna ska kunna vara med och påverka. Detta sker bl. a genom årliga ungdomsforum och ett nära samarbete med elevrådet på en av högstadieskolorna.

Lupparna är centrala i arbetet med att identifiera viktiga frågor som kan bearbetas i fokusgrupper. I Lupp 2012 stack Hultsfred ut vad gäller stress bland tjejer i gymnasiet. Detta ledde bl.a. till ett möte med en grupp tjejer i en gymnasieklass för att försöka reda ut orsakerna till detta.

Hultsfreds kommun anställde också ett antal kommunala sommarjobbare vars uppgift var att producera en film och en rapport utifrån resultaten i Lupp 2012. En liknande verksamhet planeras för Lupp 2015. Då kommer också de resultat där Hultsfreds kommun sticker ut att diskuteras i fokusgrupper.

Hultsfreds kommun arbetar aktivt med de ungdomspolitiska frågorna. Det ungdomspolitiska arbetet har flera olika byggestenar:

- En *styrgrupp* träffas var sjätte vecka för att arbeta med förvaltningsövergripande ungdomsfrågor. Här ingår Lupp-rapporterna som ett viktigt verktyg. Detta arbete pågår även när Lupp-enkäten inte görs.
- Ett *ungdomsforum* där unga och beslutsfattare möts för att diskutera ungdomsfrågor
- Unga träffas via fritidsgården i *fokusgrupper* med olika teman för olika år. 2013-14, t.ex. låg fokus på tjejer och stress.
- I *elevråden* medverkar fritidsledare som en länk mellan ungdoms- och vuxenvärlden.
- Socialförvaltningen, barn- och ungdomsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen samverkar i ungdomsfrågor som är *förvaltningsöverskridande*.
- *Fritidsgårdarna* spelar en viktig roll för att skapa en meningsfull framtid.
- Efter 2012 års Lupp-enkät har uppföljningar gjorts i form av en film och en rapport av unga som tillfälligt anställs av kommunen. Liknande aktiviteter planeras under sommaren 2016, efter att rapporten från Lupp 2015 presenterats.
- En *enkät* riktad till föräldrar och andra vuxna om ungdomars livsvillkor, medel är avsatta i ett ungdomsråd för detta.

Skolorna ska ha en utarbetad *Likabehandlingsplan*.⁷ Denna ska fungera som ett verktyg för skolpersonalen. Det innebär att alla ska ha möjlighet att vara med och påverka utvecklingen i skolan och samhället.

Hultsfred har tidigare deltagit i Lupp-undersökningar, vilket gör det möjligt att jämföra 2015 års resultat med 2009 och 2012. En jämförelse med nationell data görs där det är möjligt och tillåts.⁸ Viktigt att komma ihåg är att ungdomar inte är någon heterogen grupp, de kommer från olika bakgrunder och har olika förutsättningar i samhället. Av dessa anledningar är deras åsikter, upplevelser och möjligheter än viktigare att ta ställning till vid samhällsutvecklingen, oavsett om det är på lokal, regional eller nationell nivå.

Kommunen har valt att arbeta med ungdomspolitiken på två sätt:

1. Den regionala Lupp-rapporten, vilken ger ett regionalt perspektiv där skillnader mellan kön och deltagande kommuner står i fokus.
2. En detaljerad analys av Hultsfred kommuns egna resultat, både i jämförelse med resultaten från tidigare Lupp och i jämförelse med resultaten på nationell nivå.

⁷ <http://www.hultsfred.se/artikel/elevinflytande-och-barns-inflytande/>

⁸ Wågman 2009, Larsson 2015 & Wågman 2011

Syfte

Syftet med rapporten är att analysera och beskriva Lupp-enkätens resultat utifrån ungdomarnas upplevelser, tankar, funderingar och syn på samhället de lever i.

Resultatet kan användas för att identifiera behov, utforma lämpliga åtgärdsplaner och konkreta handlingsinsatser för kommunens ungdomspolitik.

Disposition

Rapporten är disponerad enligt följande: först en *introduktion* som innehåller bakgrund till rapporten, kommunens ungdomspolitiska arbete, syftet med rapporten samt metod. Sedan följer Lupp-enkätens resultatredovisning i del I och del II. Del I redovisar *ungdomar i grundskolans årskurs 8* och del II redogör för *ungdomar i gymnasiets årkurs 2*. Resultatredovisningen i del I och II är uppdelad i sju avsnitt; *"Fritid"*, *"Skola"*, *"Politik och samhälle"*, *"Trygghet"*, *"Hälsa"*, *"Arbete"* och *"Framtid"*. Avslutningsvis följer *slutsatser* där huvudresultaten knyts ihop till ett komprimerat underlag för kommunens fortsatta barn- och ungdomspolitiska arbete.

I rapportens resultatredovisning inleds varje kapitel med en kort beskrivning av innehållet och avslutas med en kort sammanfattning. De kommunvisa resultaten jämförs med riksgenomsnittet. För att inte belasta rapporten med för mycket detaljerade resultat återfinns en del material i Appendix. Hänvisningar till dessa tabeller lämnas fortlöpande i huvudtexten. För grundskolans årskurs 8 används Appendix tabellnumrering *A:tabellnummer* och för gymnasieskolans årskurs 2 används tabellnumrering *AII:tabellnummer*.

I resultatredovisningen refererar ”ungdomar” och ”elever” till ungdomar i årskurs 8 (Åk 8) i grundskolan och i årskurs 2 (Åk 2) i gymnasieskolan. Jämförelser görs mellan kommunen och riket och det redovisas enligt följande: (22 jfr 26 procent), där första siffran är kommunens resultat och den andra siffran redovisar rikets procentsats. Det är alltid år 2015 som gäller om inget annat står

Rapportläsning och resultattolkning

Här redogörs för rapportens olika metodologiska implikationer

Urval

Studien riktar sig till ungdomar i årskurs 8 i grundskolan och årskurs 2 i gymnasiet. För årskurs 8 deltog båda Hultsfreds grundskolor som erbjuder undervisning på högstadiet – Albäcksskolan och Prolympia friskola. Totalt samlades 117 enkäter in. Av dessa kommer drygt 80 procent från Albäcksskolan. Totalpopulationen är 124 och svarsfrekvensen blev således drygt 94 procent.

Vad gäller gymnasieeleverna deltog Hultsfreds gymnasium. Totalt samlades 107 enkäter in. Totalpopulationen är 118 vilket ger en svarsfrekvens på 91 procent. Normalt brukar en svarsfrekvens över 50 procent anges som acceptabel. Den höga svarsfrekvensen i LUPP får tillskrivas det faktum att enkäten besvaras under lärarledd lektionstid.

Datahantering

Datafilerna som rapporten baseras på har tillhandahållits av MUCF och statistikprogrammet SPSS har använts vid bearbetning och analys av resultaten. Frågor med fasta svarsalternativ har omkodats. Således har svaren ”mycket bra” och ”ganska bra” slagits samman till ”bra”. Detta är nödvändigt vid bivariat analys⁹ och också eftersom antalet svarande är relativt litet. I annat fall skulle en eller några ungdomar motsvara flera procentenheter. Nackdelen vid omkodning är dock att nyansskillnader försvinner. Om 90 procent av eleverna svarar ”bra” på frågan ”vad tycker du om skolmiljön” så vet vi inte om det var 10 procent eller 80 procent som svarade ”mycket bra”. I förekommande fall noteras detta i löpande text eller i notapparat. Detta gör att resultaten bör tolkas med viss försiktighet, både när det gäller jämförelser över tid och vid jämförelse med riket.

Den här typen av enkätstudie erbjuder begränsade möjligheter att *förklara* resultaten, varpå fokus huvudsakligen är att *beskriva* skillnader där de föreligger, samt att erbjuda rimliga tolkningar där det är möjligt.

Jämförelsegrunder

Jämförelser med riksgenomsnittet inkluderar *alla* typer av kommuner oavsett deras demografiska struktur, utbildningsnivå, storlek etc. Varje kommun är unik och har sina egna förutsättningar, villkor och utmaningar. Mot den bakgrunden är riksgenomsnittet inte alltid en idealisk referenspunkt, men ofta en praktisk referenspunkt. Att jämföra en kommun med riket bör dock ske med försiktighet utifrån flera skäl. För det första om kommunen uppvisar ett bättre resultat än vad riket gör, så finns risken att kommunen slår sig till ro med slutsatsen ”*men vi är bättre än många andra*”. Det finns alltid utrymme för förbättringar och utveckling, speciellt i relation till de nationella ungdomspolitiska mål som slår fast att *alla* ungdomar ska ha ”*goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen*.” För det andra innebär ”riket” inte alla Sveriges kommuner, utan resultaten är ett genomsnitt för de kommuner som valt att delta i Lupp-undersökningen de utvalda åren.

⁹ För att t.ex. kunna analysera frågan ”Hur stor andel av de elever som har litet förtroende för politiker anser att de inte vill vara med och påverka beslutsfattare?”

Lupp-enkäten dras med ett antal potentiella problem som läsaren bör hålla i minnet:

- *Antalet svarande* är i vissa fall lågt. Inledningsvis redovisades svarsfrekvensen, det vill säga antalet svarande i procent av antalet som erbjöds delta i undersökningen. I Lupp-undersökningarna är denna frekvens normalt hög, sannolikt beroende på att enkäterna besvaras under lärarledda lektioner. Det är viktigt att hålla i minnet att populationen i ett par fall är mindre än 50 elever och att svarsfrekvensen som redovisas inledningsvis täcker enkäter som är helt eller delvis besvarade. Svarsfrekvensen för enskilda frågor kan således vara lägre. I de fall där den låga svarsfrekvensen föranleder extra försiktighet i tolkningen anges det i anslutning till diagrammen i texten och i tabellen i Appendix.
- *Jämförelse över tid* försvåras av att frågor tillkommit, tagits bort eller omformulerats. Vissa alternativ i fråga C2 "Hur tycker du det stämmer in på hur det är på din skola?" finns inte med 2009 eller 2015. Andra frågor finns med 2009 eller 2012, men ej 2015. Frågor har också omformulerats och därigenom fått en annan innebörd. Ett exempel är fråga B1 som 2015 formulerades "Hur mycket tycker du att det finns att göra på fritiden?". Motsvarande fråga 2012 löd "Hur mycket fritid har du?" Det är långt ifrån självklart att svaren på dessa två frågor kan jämföras.
- *Otydligt formulerade frågor*. En del frågor är formulerade på ett sätt som gör det svårt att förstå hur eleverna tolkat dessa, och det blir därför svårt formulera rimliga tolkningar av svaren. Ett exempel är fråga E2 "Hur ofta känner du dig trygg i hemmet?". Den elev som inte svarar "Alltid" kan göra det eftersom hen är mörkrädd eller eftersom hen utsätts för misshandel eller andra övergrepp. Lämpliga åtgärder från kommunens sida, om några, skiljer sig naturligtvis åt beroende på varför eleven inte alltid känner sig trygg hemma. Men Lupp ger inte utrymme för en sådan analys.

Resultatredovisning del I: Grundskoleelever i årskurs 8

Ungdomar i årskurs 8

Här ges en kort presentation av ungdomarna i årskurs 8 och hur de upplever sin levnadssituation. Avsnittet är indelat enligt; Fritid, Skola, Politik och samhälle, Trygghet, Hälsa, Arbete och slutligen Framtid.

I detta avsnitt refererar ”ungdomar” och ”elever” till ungdomar i årskurs 8 i grundskolan. Ungdomarnas upplevelse av sin levnadssituation är blandat vid jämförelse mellan 2012 och 2015. Hultsfreds ungdomar är marginellt mer nöjda 2015 med skolan och familjen, mer nöjda med sin ekonomi, och mindre nöjda med kompisar och livet som helhet. ”Nöjdhetsgraden” är i paritet med den i riket för alla indikatorer 2015, utom livet som helhet där siffran för Hultsfred är betydligt lägre än för riket (79 jfr 88 procent). Cirka åtta av tio ungdomar i Hultsfred 2015 är nöjda med sin livssituation ur samtliga sex aspekter, vilket är i paritet med riksgenomsnittet. Generellt sett upplever ungdomar i Hultsfred sig vara mindre nöjda med, kompisar, familj, ekonomiska situation och fritid än ungdomar i övriga riket. Skillnaderna är dock marginella.¹⁰

Ungdomarna upplever sig generellt nöjda med sina liv, även om ett par indikatorer uppvisar försämring över tid. Tillvaron förefaller dock ha förbättrats marginellt när det gäller skolan, familjen, och ekonomi.

Fritid

Hultsfreds ungdomar är i växande utsträckning inte nöjda med sin fritidssituation¹¹. Cirka 6 av 10 ungdomar anser att det finns mycket att göra på fritiden, betydligt lägre än i Lupp 2012 och Lupp 2009. Hultsfred ligger en bra bit under riksgenomsnittet (63 jämfört med 74 procent 2015).

Möjligheter till fritidsaktivitet

För att ungdomarna ska ha möjlighet att ta del av fritidsutbudet i kommunen krävs att de upplever att de har tid att avsätta. I mångt och mycket handlar det om att få olika delar i livet att gå ihop: att fördela tiden och energin mellan skola, fritiden och hemmet på bästa sätt. Drygt sex av tio anser att det finns saker att göra på fritiden, men att inte så mycket av det som erbjuds intresserar dem. Det är inte heller förvånande att konstatera att de ungdomar som anser att det finns lite eller inget att göra på fritiden också är de ungdomar som anser att de inte är intresserade av de fritidsaktiviteter som erbjuds. Analogt gäller det omvända, nästan 90 procent av ungdomarna som *inte* instämmer i påståendet ”det finns saker att göra, men inget som intresserar mig” anser att det finns mycket att göra på fritiden.

På frågan om vilka *fritidsaktiviteter* ungdomarna utövar eller *ställen* ungdomarna träffas var vissa aktiviteter och mötesplatser återkommande. Trots att ungdomarna generellt sett svarade att de hade väldigt/ganska mycket att göra är det framträdande att de upplever att det ändå saknas en del aktiviteter. Önskan om fler sporthallar, parker och ridhus för att nämna några saker berördes av ungdomarna. Fritidsaktiviteter över tid inom temat idrott/träning uppgav ungdomarna sig sakna:

”Hockey, basket, cheerleading”

”Dans som man kan tävla i”

¹⁰ För tydligare bild av ungdomarnas nöjdhet se Appendix A:2 ”Nöjdhet”

¹¹ Se Appendix, tabell A:1 ”Fritiden”.

”En fotbollsklubb för tjejer, här där jag bor är det bara killar”

”Exempelvis balett”

Mötesplatser är ett annat tema som är återkommande. Likheten med riket är påfallande. Några av ungdomarna i Hultsfred anser att:

”Tänk på de mindre byarna och gör nya aktiviteter och byggnader där också, inte bara i Hultsfred”

”Ha mer utbud på aktiviteter”

Generellt sett upplever ungdomarna i Hultsfred större problem med att utöva fritidsaktiviteter än vad ungdomar i riket gör. Speciellt gäller att fler ungdomar i Hultsfred är förhindrade att utöva fritidsaktiviteter för att föräldrarna säger nej (29 procent jfr 26 procent för 2015), att kostnaden är ett hinder (40 procent jfr 38 procent för 2015) och framför allt att det är svårt att ta sig till aktiviteten (51 procent jfr 38 procent).¹²

Aktivitetsmått i enkäten tar endast hänsyn till vilken *frekvens* (dag, vecka, månad etc.) fritidsaktiviteten utförs, men inte till *hur mycket tid* (antal minuter och timmar) respektive fritidsaktivitet tar i anspråk. Exempelvis anger 63 procent av ungdomarna att de idrottar flera gånger i veckan och ungefär hälften anger att de spelar datorspel flera gånger i veckan. Luppenkäten tillåter inte en djupare analys av detta.

Tabell I:1: Ungdomars deltagandegrad

B 3 – Hur ofta gör du följande på din fritid? ¹³	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Tränar/idrottar (veckovis)	-	-	83	-	-	79
Spelar teater/skapar musik/dansar (veckovis)	-	-	29	-	-	27
Foto/film, tecknar/målar, skriver, pysslar, syr (veckovis)	-	-	29	-	-	30
Spelar TV-spel, onlinespel eller dataspel (veckovis)	61	-	62	65	-	60
Läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar (veckovis)	-	-	57	-	-	55
Besöker bibliotek (månadsvis)	22	33	45	21	32	33
Är ute i naturen (veckovis)	53	-	67	43	-	58
Går på ungdomens hus, fritidsgård (veckovis)	31	30	48	20	17	18
Går på konsert (årsvis)	63	-	56	56	-	53
Går på teater, musikal eller dansuppvisning (årsvis)	54	-	46	50	-	45
Går på museum eller utställning (årsvis)	46	-	54	47	-	58
Går på match eller annat idrottsevenemang (veckovis)	20	15	29	13	19	25

Den mest framträdande fritidsaktiviteten i både Hultsfred och riket är regelbunden träning/idrottande som sker varje vecka (75 respektive 79 procent 2015). Andra vanliga veckovisa aktiviteter är att vara i naturen, att läsa och att spela TV-spel, de två senare är i paritet med riket. Ungdomar i Hultsfred är ute i naturen mer än ungdomar i riket (67 jfr 58 procent) och besöker fritidsgårdar betydligt oftare än ungdomar i riket (48 jfr 18 procent). Detta kan vara en konsekvens av att det saknas andra aktiviteter/mötesplatser i Hultsfred, alternativt att fritidsgårdarna är en bra mötesplats och erbjuder

¹² För fullständig tabell se Appendix A:3 ”Möjligheter och kostnader för aktiviteter”

¹³ Fritidsaktiviteterna har reviderats både 2009 och 2012. Vissa har slagits ihop, förändrats eller tagits bort, vilket försvårar jämförelsen över tid. Observera även att deltagandefrekvensen skiljer sig mellan fritidsaktiviteter. Vissa fritidsaktiviteter (idrotta och spela TV-spel) har en hög andel ”flera gånger i veckan”.

attraktiva aktiviteter. För övriga aktiviteter är skillnaderna mellan Hultsfred och riket små. Detaljer finns i Tabell I:1.

Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap

I undersökningen studeras var ungdomarna träffar sina kompisar på fritiden. Ett första konstaterande är att de träffar sina kompisar hemma hos varandra oavsett var i landet de är bosatta (Tabell I:2). Nytt för enkäten 2015 är *Sociala medier* som Facebook, Instagram, Twitter, etc. som idag blivit vanliga mötesplatser även om de inte är fysiska till karaktären. Att dessa nya mötesplatser har uppstått betyder inte nödvändigtvis ersätter andra aktiviteter. Troligen kan de istället dela sina upplevelser och sina intressen med fler i sin omgivning och även skapa nya sociala nätverk/kontakter.

Tabell I:2: Ungdomars mötesplatser och vänskap

B 4 – När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara? ¹⁴	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Hemma hos varandra	73	84	83	81	81	80
På sociala medier	-	-	41	-	-	35
På ungdomens hus, fritidsgård	18	16	28	11	10	13
I en föreningslokal	1	0	0	1	1	2
I en idrottshall/sporthall	23	11	20	16	19	31
På ett café	1	2	3	4	3	7
I galleria eller på köpcentrum	-	1	4	-	7	12
I centrum/på stan	-	13	7	-	22	27
Utomhus	38	38	38	43	28	41
Någon annanstans	4	1	7	2	3	9

Ungdomarna i Hultsfred umgås mer hemma hos varandra (83 procent jfr 80 procent), markant mer på fritidsgårdar (28 procent jfr 13 procent i riket), men betydligt mindre i köpcentrum eller på stan, det senare möjligen en konsekvens av att många elever bor utanför tätorterna och att transport till olika aktiviteter upplevs vara ett problem.

Föreningslivet erbjuder mer än bara aktiviteter av olika karaktär. Det ger ökad möjlighet till insikt och kunskap om sig själv, sociala relationer och samhället. Deltagandefrekvensen inom föreningar är lägre i Hultsfred än i riket (55 jämfört med 63 procent 2015), och deltagandet i Hultsfred är detsamma som 2012 medan det minskat något i riket.¹⁵

Sammanfattning

- Ungdomarna efterfrågar möjligheter till ett bredare urval av ovanliga aktiviteter, såsom cheerleading, dans och balett.

¹⁴ 2015 förändras svarsmöjligheterna till att kunna fylla i max tre alternativ istället för två. Det innebär per definition att procentsatserna blir högre 2015.

¹⁵ Se Appendix för Tabell A:4 ”Medlemskap i föreningar”

- Drygt fyra av tio ungdomar i Hultsfred är inte medlemmar i en förening. Anledningen kan tänkas bero att ungdomarna träffar sina kompisar på andra arenor i samhället: via sociala medier, online spel/TV-spel eller hemma hos varandra
- Möjligheterna att utöva olika fritidsaktiviteter upplevs som mer problematisk bland ungdomarna i Hultsfred. En möjlig förklaring är, att många av de elever som bor i Hultsfreds kommun bor i glesbygd med åtföljande transportproblem.

Skola

Generellt sett spenderar ungdomarna mycket av sin vakna tid i skolan och med skolarbete. Därför är det viktigt att ungdomarna upplever skolgången som bra och trivsam samt att de sociala relationerna fungerar. Möjlighet till inflytande och delaktighet i verksamheterna i skolan är även de viktiga faktorer för att ungdomarna ska trivas i skolan.

Trivsel, sociala relationer och bemötande

Skolorna i Hultsfred ska enligt Skolverket och skollagen ha en likabehandlingsplan som berör områdena undervisning, förhållningssätt, bemötande, regler och rutiner. Planen innebär att skolorna aktivt ska motverka kränkande behandling och tendenser till trakasserier i skolorna. Skolornas alla verksamheter ska genomsyras av likabehandlingsplanen, när det gäller bemötande, förhållningssätt, undervisning, samt vid skapande av regler och rutiner. All personal berörs av planen och ska aktivt arbeta utifrån den. En indikator på hur väl planen fungerar är hur ungdomarna besvarat enkäten gällande skolgång, trivsel, sociala relationer och bemötande.

Åttio procent av eleverna anser att det är god stämning i skolan, ett resultat betydligt bättre än riket (80 procent jfr 74 procent 2015). Var fjärde elev anser att det förekommer rasism och 14 procent att mobbing förekommer. Över hälften av eleverna håller *inte* med om påståendet att skolan agerar om en lärare kränker en elev och en lika stor andel anser att skolan *inte* agerar om en elev mobbar en annan elev. Nästan hälften anser att killar och tjejer blir olika behandlade av lärare. Skillnaderna mot riket när det gäller mobbing och rasism är relativt små. Detsamma gäller frågan om huruvida skolan agerar vid mobbing eller kränkande behandling. Den stora skillnaden gentemot riket gäller elevrådets roll: i Hultsfred är det en betydligt större andel som uppger att personalen tar elevrådet på allvar (64 procent jfr 52 procent 2015). De elever som uppfattar stämningen som god i skolan är också i stor utsträckning elever som anser att skolan agerar vid såväl mobbing som kränkande behandling. Detaljer i Tabell I:3.

Tabell I:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer

C 2 – Hur tycker du att följande påståenden stämmer in på hur det är i din skola? (stämmer helt/stämmer till stor del, %) ¹⁶	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag trivs med stämningen i min skola	-	73	80	-	68	74
Mobbning förekommer i min skola	-	-	14	-	-	15
Rasism förekommer i min skola	-	-	24	-	-	16
Sexuella trakasserier förekommer i min skola	-	-	10	-	-	6
Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	-	48	45	-	45	49
Elever och lärare bemöter varandra med respekt	-	68	68	-	58	64
Min skola agerar om en lärare kränker en elev	-	40	45	-	38	46
Våld förekommer i min skola	-	-	19	-	-	16
Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	-	-	55	-	-	60
Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över i skolan	-	46	46	-	28	44
Personalen lyssnar på vad eleverna säger och tar dem på allvar	-	60	64	-	43	52
Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd/elevråd	-	64	46	-	36	44

Miljö och upplevelser

Upplevelsen av en förbättrad miljö i skolan gäller samtliga åtta aspekter som är jämförbara över tid: i synnerhet undervisning, skolbibliotek, möjlighet till extra hjälp/stöd av lärarna, elevhälsa, samt tillgång till datorer. *Undervisningen* är en central funktion för ungdomarnas studier. Undervisning tillsammans med schemaplanering (som ungdomarna även *vill* vara med och påverka) påverkar ungdomarnas vardag och sätter ramarna för deras handlingsutrymme. Ungdomarnas upplevelse av undervisningen är en viktig pusselbit för möjligheten att uppnå uppsatta kunskapsmål. *Skolbiblioteket* är en annan central funktion för ungdomarna i deras skolgång, eftersom biblioteket ger möjlighet till en lugn och tyst studieplats. Att *skolmaten* upplevs vara god och håller hög kvalitet är viktigt för att ungdomarna ska orka med en hel arbetsdag i skolan. *Möjligheten till extra stöd/hjälp från lärarna* om behov finns stärker ungdomarnas trygghet och förutsättningarna för att faktiskt uppnå uppsatta kunskapsmål.

Som framgår av Tabell I:4 nedan faller Hultsfred relativt väl ut i jämförelse med sig själv över tiden och med övriga riket. Elevernas uppfattning om skolmiljön, undervisningen, skolmaten, elevhälsan, tillgången till datorer och lärarna har förbättrats sedan 2012. Undantagen är skolbiblioteket och möjligheten att få extra stöd. I riket ökar andelen som tycker möjligheten till extrahjälp är bra (från 65 procent 2012 till 81 procent 2015), medan den föll marginellt i Hultsfred (från 79 procent 2012 till 76 procent 2015).

¹⁶ 2012 och 2015 innehåller frågorna svarsalternativet ”vet ej”. Det påverkar svarsfördelningen varpå jämförelsen med 2009 är borttagen. Frågorna om mobbning, rasism, sexuella trakasserier och våld är omformulerade 2015, vilket försvårar jämförelsen över tid. Ett stort antal elever (25-40%) har svårt att besvara ett flertal påståenden, exempelvis om elevinflytande och förekomsten av mobbning, rasism, sexuella trakasserier och våld.

Tabell I:4: Ungdomars skolmiljö

C 3 – Vad tycker du om...? (mycket bra/ganska bra, %) ¹⁷	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolmiljön	64	76	80	56	59	74
Skolbiblioteket	67	66	62	60	58	71
Skolmaten	46	34	59	27	29	43
Undervisningen	-	81	84	-	72	86
Möjligheten att få extra hjälp/stöd av lärarna om du behöver det	76	79	76	67	65	81
Elevhälsan	-	67	77	-	59	81
Tillgången till datorer	-	71	79	-	55	70
Lärarna	-	77	90	-	68	84

Inflytande och delaktighet i skolan

Det första steget för att skolungdomarna ska kunna vara med och påverka, ha inflytande och känna delaktighet i skolan är att de är medvetna om sina möjligheter och rättigheter. Nästa steg i processen är att veta inom vilka områden de kan påverka och vilka forum som är tillgängliga till inflytande och delaktighet. För att inflytande och delaktighet sedan ska fungera måste skolans personal i sin tur respektera de forum som finns och uppmuntra skolungdomarna till delaktighet.¹⁸

Elevrådet spelar en allt viktigare roll, både i Hultsfred och i riket. Kunskapen om vad eleverna ska ha inflytande över i skolan har ökat i såväl Hultsfred som riket. Samma tendens gäller frågan om skolan aktivt uppmuntrar till medverkan i klassråd/elevråd. Detaljer finns i Tabell I:3.

I tabell I:5 visas skillnaderna mellan vad eleverna *vill* påverka och i vilken utsträckning de upplever att de faktiskt *kan* påverka. Två viktiga slutsatser kan dras ur tabellen.

För det första kan vi konstatera att eleverna i Hultsfred anser att de har möjlighet att påverka i betydligt större utsträckning än vad rikets elever anser. Detta gäller alla de nio aspekter som studeras. I vissa fall är skillnaden påfallande. Exempelvis anser 63 procent av Hultsfreds elever att de får påverka skolans regler medan motsvarande siffra för riket är 28 procent (för 2015). Också när det gäller möjligheten att påverka vad som lärs ut, arbetssätt, läxor och skolmiljö (inne och ute) upplever eleverna i Hultsfred betydligt större möjligheter att utöva inflytande än vad eleverna i riket anser.

För det andra kan vi mellan 2012 och 2015 se en minskning av den andel elever som *vill* påverka för åtta av de nio aspekterna (utemiljön är undantaget). Samtidigt ökar den andel som anser att de *får* påverka, också här för åtta aspekter (sätt att arbeta på är undantaget). Eftersom det normalt är så att elever i högre utsträckning vill påverka än vad de upplever att de får påverka betyder detta att skillnaden mellan vill och får har minskat över tid för de flesta aspekterna. En möjlig tolkning av detta är att eleverna i Hultsfred har goda möjligheter att göra sina röster hörda.

¹⁷ 2015 togs svarsalternativet ”varken bra eller dåligt” bort. Det innebär generellt sett högre procentsatser 2015.

¹⁸ Wågman 2011

Tabell I:5: Delaktighet i skolan

C 4 – Hur mycket vill/får du som elev vara med och bestämma om följande (våldigt mycket/ganska mycket, %)		HULTSFRED			RIKET		
		2009	2012	2015	2009	2012	2015
Vad jag får lära mig	VILL	75	80	79	74	71	69
	FÅR	37	42	54	36	32	34
Hur vi ska arbeta	VILL	76	87	76	74	76	75
	FÅR	51	71	61	41	41	41
Läxorna	VILL	73	77	56	70	73	69
	FÅR	30	27	41	26	26	25
Proven	VILL	70	78	60	68	70	66
	FÅR	33	31	33	25	26	26
Schemat	VILL	71	75	71	69	71	69
	FÅR	23	26	30	18	18	20
Maten	VILL	67	75	60	71	73	71
	FÅR	16	25	31	17	18	18
Skolans regler	VILL	59	73	67	60	63	58
	FÅR	35	38	63	25	27	28
Skolmiljön inne	VILL	64	72	69	67	67	63
	FÅR	35	40	50	32	31	32
Skolmiljön ute	VILL	52	55	57	54	57	55
	FÅR	30	36	51	26	27	29

Sammanfattning

- Den generella trivseln i skolan upplevs hög både i Hultsfred och riket, trots att det förekommer mobbning, rasism, sexuella trakasserier, våld och kränkande/orättvis behandling. Färre än hälften av eleverna i Hultsfred och riket anser att skolan agerar om en lärare kränker en elev. Värt att notera är att trenden över tid är, att färre anser att skolan inte agerar vid kränkande behandling i Hultsfred och samma trend kan skönjas för riket.
- Generellt sett är ungdomar i Hultsfred mer tillfreds med sin skolgång än ungdomar i riket, och denna trivsel har ökat över tid. Undervisning, möjligheten till extrahjälp och elevhälsa är områden där Hultsfreds och rikets elever förefaller överens. Hultsfreds elever anser i högre utsträckning än rikets elever att skolmaten, tillgången till datorer och lärarna är bra.
- Ungdomar i Hultsfred och riket *vill* rent generellt gärna vara med och påverka och ha inflytande, betydligt mer än vad de upplever att de *får*. I Hultsfred minskar dock skillnaden mellan vill och får över tid, vilket kan tolkas som att eleverna har goda möjligheter att påverka sin skolsituation. Möjligheterna för eleverna att utöva inflytande över sin skolsituation förefaller bättre i Hultsfred än i riket, i vissa fall betydligt bättre.

Politik och samhälle

Generellt sett vill ungdomar i Hultsfred och riket vara med och påverka, ha inflytande och känna delaktighet i frågor som berör dem i skolan. I ett demokratiskt samhälle bör alla människor, oavsett ålder, kön, etnicitet och övriga definierande faktorer, få känna delaktighet och ha möjligheter till inflytande inom alla områden som berör dem.¹⁹

¹⁹ Wågman 2011

Intresse på nationell och internationell nivå

Intresset för internationell politik och globala händelser är större än intresset för inrikes samhällsfrågor och har så varit över tid. Samtidigt visar Lupp studien 2015 på ett ökat intresse för inrikes samhälls- och politikerrelaterade frågor, oavsett var i landet de är bosatta.

Intresset för politik är större i riket än bland Hultsfred kommuns ungdomar, trots att intresset för politik och samhällsfrågor både på lokal och internationell nivå ökat. Det har skett en markant ökning av intresset för politik, samhällsfrågor och internationella frågor i Hultsfred sedan 2009. Detaljer i tabell I:6. Detta är speciellt markant för internationella frågor där andelen ungdomar i Hultsfred som uppgav ett mycket eller ganska stort intresse ökat från 50 procent 2009 till 71 procent 2015.

Tabell I:6: Intresse för politik och samhällsfrågor

D 1 – Hur intresserad är du av...? (mycket/ganska intresserad, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Politik	15	21	28	14	20	32
Samhällsfrågor i allmänhet	32	32	38	29	33	43
Vad som händer i andra länder	50	54	71	50	52	65

Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor

I enlighet med den nationella ungdomspolitikerna ska ungdomar få ha inflytande och känna sig delaktiga i beslut som berör dem, både på lokal och nationell nivå. För att detta ska vara möjligt krävs att ungdomar vill påverka, att de känner att de kan föra fram sina synpunkter och att de tas på allvar oavsett politisk nivå. Om det ska vara möjligt för ungdomar att vara delaktiga och vara med och ha inflytande bör det finnas strukturer för detta. Organisatoriska strukturer och forum behöver i sin tur inte nödvändigtvis innebära att fler vill vara med och påverka, men det ökar chanserna och ger människor känslan av att de kan.

Det politiska intresset är som framgick i tabell I:6 inte så stort och det är möjligt att det finns en koppling mellan det och den känsla som finns hos ungdomarna av att inte heller kunna påverka speciellt mycket, varken i Hultsfred eller riket, se tabell I:7. Detta mönster är dock inte helt lätt att tolka: av de ungdomar som anser att det finns mycket goda möjligheter att påverka kommunens beslutsfattare, anser nästan tre av fyra att de är inte alls intresserade eller inte särskilt intresserade av politik. Samtidigt uppgav två tredjedelar av de ungdomar som anser att de mycket små möjligheter att påverka att de är mycket intresserade av politik. Kan detta bero på att när det politiska intresset växer ökar också insikten att det faktiskt är svårt att finna lämpliga kanaler för att föra fram sina synpunkter till kommunens beslutsfattare?

Dock förefaller det som att intresset bland ungdomarna till att vilja vara med och påverka är större (se tabell I:8) än vad som framkom av det politiska intresset i tabell I:6. En orsak till denna skillnad kan vara ovana och bristande insyn i och förståelse kring politikens organisation och funktionssätt. Värt att notera att dock att möjligheterna till inflytande, i Hultsfred såväl som i riket, har ökat, enligt ungdomarnas egna upplevelser.

Tabell I:7: Möjligheter till inflytande

D 3 – Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? (mycket/ganska stora, %) ²⁰	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	13	17	26	13	16	22

Även om ungdomar uppfattar att deras möjligheter till inflytande har ökat över tid, är det värt att notera att gruppen ungdomar som **inte vill** vara med och påverka fortsatt är hög, även om en viss minskning jämfört med tidigare år skett (minus 10 resp. 8 procentenheter 2015). Detta visar på att gruppen ungdomar som **vill** vara med och påverka har ökat 2015. Hultsfred ligger här i paritet med övriga riket (50 jämfört med 48 procent 2015).

Tabell I:8: Viljan att påverka

D 4 – Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun? (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	43	40	50	40	40	48

När ungdomarna fritt fick ange vad de skulle vilja påverka är mötesplatser, fritidsaktiviteter och skolan frågor som varit framträdande under årens lopp. Några av ungdomarna sa så här om mötesplatser och fritidsaktiviteter:

”Jag vill påverka fritidsaktiviteter mm”

”Jag skulle vilja att det fanns t.ex. matteklubbar, teknikklubbar, tidningsklubbar”

”Ridskolan”

Om påverkan i skolan uttryckte några...

”Jag skulle vilja påverka skolpolitiken mer. Jag tror att vi som går i skolan vet bättre vad vi vill förbättra eftersom vi befinner oss i den miljön i stort sätt varje dag.”

Hur skolan ska arbeta och hur det ska se ut i Hultsfred”

”Någon organiserad ungdomsgrupp som jobbar med inflytande, t.ex. ungdomsråd eller ungdomsfullmäktige.

Även om många ungdomar **vill** vara med och påverka, är gruppen ungdomar som **inte är tillräckligt intresserade** stor i både Hultsfred och riket (50 resp. 52 procent 2015). Av de ungdomar som inte vill vara med och påverka anger de flesta i Hultsfred bristande intresse som främsta anledning följt av

²⁰ 35-40% som svarar ”vet inte”

bristande kunskap och tidsbrist. I Hultsfred är det en betydligt mindre andel som uppger okunskap, intressebrist, tidsbrist eller att deras påverkan inte spelar någon roll (Tabell I:9).

Tabell I:9: Anledningar till att *inte* påverka

D 4d – Av vilka anledningar vill du inte vara med och påverka?	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag kan för lite om hur jag ska göra	31	26	14	37	34	27
Jag är inte tillräckligt intresserad	57	70	25	57	57	54
Jag har inte tid	30	16	6	26	23	21
Jag tror inte det spelar någon roll	28	29	12	29	32	22
Annat	14	5	7	7	10	8

Anm: Siffrorna anger procent av de som svarat "nej" på frågan "vill du vara med och påverka?"

Ungdomars förtroende för vuxna personer

För att ungdomar ska vilja och våga vara med och påverka i frågor och beslut som rör dem och samhällsutvecklingen i stort krävs att det finns förtroende för politiker och vuxna i allmänhet. Med bristande förtroende minskar ungdomarnas intresse för att vilja och våga framföra sina åsikter, samt tron på att deras synpunkter tas på allvar.

Ungdomars förtroende för vuxna i allmänhet är något högre i Hultsfred än riket (86 jämfört med 73 procent). Även om förtroendet för vuxna i allmänhet är relativt högt, finns det ändå en grupp ungdomar som har begränsat eller inget förtroende (14 jfr 27 procent). Det bristande förtroendet för vuxna i allmänhet kan kopplas samman med graden av trygghet på fysiska platser (se avsnitt Trygghet, nedan). Drygt två tredjedelar av alla ungdomar i Hultsfred som anger att de har mycket stort förtroende för vuxna i allmänhet känner sig oftast eller alltid trygga i bostadsområdet, på buss eller tåg och på väg till och från skolan. Sambandet mellan trygghet på stan och förtroende för vuxna i allmänhet ser annorlunda ut: ungefär lika många av de som känner stort förtroende för vuxna (47%, bara 8 elever som svarade) känner sig alltid trygga på stan som de som känner inget eller mycket litet förtroende för vuxna i allmänhet (46%, bara 5 elever som svarade). Samtidigt är sambandet mellan upplevd trygghet och förtroende för vuxna i allmänhet relativt svagt: med undantag för "på stan/i centrum" känner sig över 70% av eleverna som har mycket lågt förtroende för vuxna alltid säkra på olika arenor. Detaljer om trygghet återfinns i Tabell I:10.

Förtroendet för politiker är något högre i Hultsfred än i riket (50 jfr 45 procent). Det finns dock ingen klar koppling mellan andelen ungdomar som har bristande förtroende för politiker och att de inte vill påverka eftersom de tror att det inte spelar någon roll.²¹

Sammanfattning

- Ungdomarnas intresse för politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder skiljer sig inte mycket åt oavsett var de är bosatta.
- Det allmänna samhällsengagemanget har gått upp i Hultsfred sedan 2012 vad gäller politik, allmänna samhällsfrågor och vad som händer i andra länder.

²¹ Notera dock det låga antalet svar: 13 stycken.

- Intresset för vad som händer i andra länder är större än för inrikesfrågor för ungdomar i både riket och i Hultsfreds kommun. Intresset för de tre områdena politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder har ökat i såväl riket som Hultsfred.
- Det politiska intresset är inte stort och det kan finnas en koppling mellan det och den utbredda känslan som finns hos ungdomarna av att de inte kan påverka speciellt mycket. Intresset för att vilja vara med och påverka sådant som berör dem är dock högt, så intresset för ”politik” kan vara större än vad de är medvetna om.
- Fritiden och skolan är de dominerande områden ungdomarna (utifrån citat) vill känna sig delaktiga i och ha inflytande över. Det är delar i samhället som är centrala i deras liv.
- Graden av att känna sig delaktig och ha inflytande kan möjligen kopplas samman med graden av förtroende till vuxna i allmänhet och politiker över lag. Resultatet visar på att ungdomar i Hultsfred generellt sett har bättre förtroende för vuxna och politiker i allmänhet än riket. Inget samband har upptäckts där ungdomar med lågt förtroende för politiker också hyser åsikten att deras försök till påverkan inte skulle spela någon roll. Ungdomar med bristande förtroende för vuxna i allmänhet är dock ofta ungdomar som känner sig otrygga på fysiska platser.

Trygghet

Trygghet är en subjektiv upplevelse hos en person. Tryggheten kan handla om den egna personen, oro för andra personer i sin omgivning, oro för fysiska platser i samhället. Viktigt att ta hänsyn till är att trygghet är en generell och ospecifik känsla som kan vara svår att definiera.

Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser

Ungdomarna upplever en hög grad av trygghet på samtliga av samhällets fysiska platser som är jämförbara över tid, i synnerhet i hemmet och på väg till och från skolan, trots att det minskat något över tid oavsett var i landet ungdomarna bor. *Hemmet* är den fysiska plats i en människas liv som ska erbjuda lugn och ro. Ungdomar i Hultsfred upplever en högre grad av trygghet i hemmet än riket (100 jämfört med 85 procent 2015). Trots att gruppen ungdomar som upplever hemmet som den tryggaste platsen är hög, är det ändå en grupp som upplever det som mindre trygg i riket (15 procent 2015).

På väg till och från skolan är ytterligare en fysisk plats i samhället där ungdomar bör kunna känna sig trygga, men även trygghetskänslan på denna arena har fluktuerat över tid. För Hultsfreds ungdomar var minskningen 6 procentenheter mellan 2009 och 2012 och en ytterligare minskning med 13 procentenheter mellan 2012 och 2015. Motsvarande siffror för riket är en minskning med sju procentenheter mellan 2009 och 2012 och en ytterligare minskning med 16 procentenheter mellan 2012 och 2015. Tryggheten på väg till eller från skolan kan kopplas samma med känslan av trygghet i skolan. I Hultsfred upplever ungdomarna en marginellt högre grad av trygghet än riket (51 jfr 49 procent 2015), vilket dock innebär att nästan hälften av Hultsfreds ungdomar inte alltid känner sig trygga i skolan. Upplevelsen av trygghet i hemmet, till och från skolan samt i skolan kan sättas i relation till om ungdomarna blivit utsatta för våld, hot och trakasserier i det egna hemmet eller skolan. Antalet besvarande enkäter är mycket litet, så resultaten bör tolkas med stor försiktighet.

Tabell I:10: Trygghet på fysiska platser

E 2 – Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen? (alltid, %) ²²	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
I hemmet	90	94	83	92	86	85
I mitt bostadsområde	-	-	56	-	-	56
På väg till eller från skolan	81	75	62	81	74	58
I skolan	-	-	51	-	-	49
På stan eller i centrum	58	55	35	55	45	29
På buss, tåg eller liknande	50	56	41	48	43	32
På Internet	-	58	48	-	49	43
På träningen eller annan fritidsaktivitet	-	-	53	-	-	73
På ungdomens hus, fritidsgård	68	60	37	61	63	47

Hot, våld och kränkande/orättvis behandling

Andelen elever som utsatts för hot har ökat från 6 till 16 procent mellan 2012 och 2015 (Tabell I:11). Resultatet 2015 är i paritet med det för riket som också upplevt en relativt kraftig ökning sedan 2012. Liknande mönster kan skönjas för elever som utsatts för stöld. Övriga former av övergrepp har legat konstant, eller ökat marginellt i såväl Hultsfred som riket.²³ Notera att svarsfrekvensen är låg: det är 6 elever av 117 som uppger att de misshandlats under de senaste sex månaderna, och 3 som anger att de utsatts för sexuella övergrepp under samma period.

Tabell I:11: Hot, våld och trakasserier

E 1 – Har något av detta hänt dig under de senaste sex månaderna? ²⁴	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Någon har hotat mig	14	6	16	13	9	16
Någon har stulit från mig	8	11	17	11	9	15
Jag har blivit utsatt för misshandel	3	3	5	4	3	5
Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande	2	3	3	3	3	3

Ungdomar som blivit utsatta för mobbning, trakasserier eller utfrysning under de senaste sex månaderna hade mellan 2012 and 2015 ökat bland ungdomarna oavsett var i landet de är bosatta. I både Hultsfred och riket var ökningen 10 procentenheter (Tabell I:12).

²² 2015 ändrades svarsalternativen till alltid/oftast/sällan/aldrig från ja alltid/oftast/nej. Det kan ha påverkat lägre värden 2015. **OBS!** Svarsalternativet ”alltid” anges i trygghetsfrågorna. Läggs svarsalternativet ”oftast” till blir svarsfrekvensen betydligt högre. Det resulterar i att känslan av trygghet kan uppfattas som att nedgången inte är så drastisk, som det är nu förefaller.

²³ Eftersom antalet utsatta är lågt bör resultaten tolkas och behandlas med viss försiktighet. Mörkertalet är ofta stort i dessa avseenden, och då främst vid utsatthet av sexuellt våld/utnyttjande. Anledningen bedöms ofta vara kopplad samman med skam och skuld hos den utsatta.

²⁴ Svarsalternativen har ändrats 2015 till ja/nej/vill inte svara från att man tidigare endast fyllde i ”ja” om man råkat ut för någon incident.

Tabell I:12: Ungdomars utsatthet

E 3 – Har du blivit mobbad, trakasserad eller utfryst de senaste sex månaderna (ja, %) ²⁵	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	14	12	22	15	14	24

Av de som upplever sig blivit hotade, trakasserade och kränkta sker detta främst i skolan, vilket innebär att det sker i klassrummen eller på rasterna samt på väg till och från skolan. Ungdomarnas utsatthet är dock betydligt lägre än riket: 68 procent är trygga under sin skolväg i Hultsfred (jfr 58 procent för riket) men bara 51 procent känner sig trygga i skolan (jfr 49 procent i riket, alla siffror från 2015). Värt att notera är att andelen elever som känt sig orättvist behandlade ökat i Hultsfred från 28 till 39 procent mellan 2012 och 2015, men utvecklingen skiljer sig från rikets (35 resp. 37 procent). Exakt vad orättvist behandlad innebär är oklart, men möjligen finns ett visst samband till att endast 45 procent uppgav att ”skolan agerar om en lärare kränker en elev” samt det relativt låga förtroendet för vuxna i allmänhet. Siffrorna för dessa variabler är dock liknande för hela riket. Luppen tillåter inte en närmare analys av detta.

Den näst vanligaste plats som ungdomar blir utsatta för kränkande/orättvis behandling eller övergrepp är den digitala sfären. Utsattheten sker då via Internet/mobil och följer på sätt även med ungdomarna in i den privata sfären; när ungdomarna går in och ska läsa sin e-post, läser inlägg på sociala medier, läser eller skriver sms/mms, ringer eller surfar på nätet. Utsatthet via den digitala sfären har haft en stadig om än marginell ökning över tid och antalet ungdomar som utsatts är densamma oavsett var i landet de bor.

Ungdomar som blivit orättvist behandlade och mått dåligt av det har över tid ökat i både Hultsfred (fem procent), och i riket (två procent). Det är inga stora grupper som blivit orättvist behandlade, men det är ändå en grupp som bör uppmärksammas.²⁶

Ungdomar som utsatts för orättvis behandling och mått dåligt av det blev utsatta av andra ungdomar, familj/släkt, personal inom skolan eller annan person. Den övervägande delen av de som känt sig orättvist behandlade har utsatts för detta av andra ungdomar eller av personal inom skolan. Antalet elever som berörs är dock relativt litet: det gäller 31 ungdomar (av totalt 117 svarande) som blivit orättvist behandlade av andra ungdomar och 10 som blivit så av skolpersonal.²⁷ Tillfredsställelse är att majoriteten vet vart de ska vända sig när de blivit illa behandlade eller mår dåligt. Men det finns ändå en betydande grupp som inte vet (drygt 20 procent i Hultsfred och knappt 20 procent i riket 2015). Vad det beror på och hur man ska kunna nå dessa är värt att titta närmare på.

Sammanfattning

- Genomgående både i Hultsfred och riket gällande trygghet på samhällets olika fysiska platser, är att ungdomar som alltid känner sig trygga har minskat och analogt att ungdomar som känner sig mindre trygga har ökat.

²⁵ 2015 ändrades svarsalternativen till ja under en längre period/ja enstaka gånger/nej från ja/nej. Det kan ha påverkat högre värden 2015.

²⁶ Se Appendix Tabell A5: ”Orättvist behandlad”

²⁷ Andra fysiska platser ungdomar i riket blivit utsatta för orättvis behandling av personal är: inom skolan, socialtjänsten, organisation/föreningar, sjukvården, fritidsgårdar eller annan verksamhet.

- Känslan av trygghet och otrygghet påverkas av i vilken utsträckning ungdomar blivit eller blir utsatta för hot, misshandel, stöld, sexuellt våld/utnyttjande, samt kränkande/orättvis behandling och mobbning. Hot och stöld är de kategorier som ökat mest över tid i Hultsfred, ett resultat som påminner om utvecklingen i riket. Det är dock ett relativt litet antal ungdomar som upplevt kränkande behandling.
- Ungdomar som blivit utsatta för orättvis behandling och mått dåligt av det har främst blivit det av andra ungdomar eller personal inom skola. Majoriteten av ungdomarna vet vart de ska vända sig om de blivit illa behandlade eller må dåligt, men det finns ändå en grupp som inte har kunskap om det.

Hälsa

Hälsa är ett komplext fenomen som ofta är sammankopplat med flera olika beståndsdelar i en persons liv. Enligt MUCF är det en rad faktorer som spelar roll för en persons hälsotillstånd. Det är faktorer som självförtroende/självförtroende, levnadsvanor, sexuell läggning, ekonomisk situation, koppling till arbetsmarknaden, samt olika former av kränkningar. Ett annat område som Folkhälsomyndigheten lyfter fram är skolstress. Skolstressen har sin grund i:

- strävan att få bra betyg
- en press i mycket eget ansvar
- att ha för höga krav
- att nå skönhetsidealet som förmedlas via media och reklam
- tidsbrist

Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd

Åtta av tio ungdomar både i Hultsfred och i riket uppger att de har förhållandevis god hälsa, trots att de har haft både fysiska och psykosociala besvär så som huvudvärk, ont i magen, stress, nedstämdhet, svårigheter att somna och sömnproblem vid ett flertal tillfällen i veckan. Besvären kan hänga samman på ett komplext och svårutrett sätt²⁸ och uppstå både ur fysisk samt psykiska orsaker.

Tabell I:13: Fysiska och psykosociala besvär

F 2 – Hur ofta har du haft följande besvär de senaste sex månaderna?(minst flera gånger i veckan, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Huvudvärk	21	16	15	20	18	16
Ont i magen	12	7	13	13	12	12
Känt dig stressad	28	16	31	34	32	36
Känt dig nedstämd	-	-	26	-	-	21
Svårt att somna	16	14	25	25	27	24
Sovit dåligt på natten	19	12	20	26	24	20

²⁸ Wågman 2011 & SOU 2006:77

Över tid är det även möjligt att se att känslan av stress i Hultsfred har fluktuerat – den faller mellan 2009 och 2012 och ökar kraftigt mellan 2012 och 2015. Ur tabell I:13 framgår även att ungdomar i Hultsfred känner sig något mindre stressade än ungdomar i övriga riket (31 jfr 36 procent 2015). För övriga besvär är skillnaderna mellan Hultsfred och riket små, möjligen med undantag för nedstämdhet, där Hultsfreds ungdomar upplever mer besvär.

Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger

Kost, träning och alkohol är exempel på levnadsvanor som undersöks i Lupp. Innan resultaten presenteras bör något sägas om hur de kan kopplas samman med hälsotillståndet. Regelbunden träning bidrar ofta till en mer positiv bedömning av hälsotillståndet. I Hultsfred tränar sju av tio ungdomar, så att de är andfädda flera gånger i veckan, vilket även motsvarar riksgenomsnittet i Lupp. Relationen mellan träning, kost, alkohol och psykosociala besvär kan se ut på lite olika sätt. Att hoppa över en måltid kan leda till magont, men magont kan även leda till att en måltid hoppas över. Utebliven måltid leder till andra psykosociala besvär (huvudvärk, trötthet m.fl.). Viktigt att komma ihåg är att hälsotillståndet påverkas av en kombination av faktorer.

Bra och regelbunden kosthållning medför, precis som regelbunden träning, en mer positiv bedömning av hälsotillståndet. Riksgenomsnittet för att hoppa över frukost har över tid varit relativt konstant: ungefär en fjärdedel hoppar över frukost minst flera gånger i veckan i riket, och i Hultsfred är siffran för 2015 33 procent. Skillnaderna när det gäller lunch och middag är dock betydande. I Hultsfred för 2015 hoppade 23 procent över lunch och 19 procent middag. Motsvarande siffror för riket är 13 resp. 10 procent. Det kan i sammanhanget vara värt att notera att andelen ungdomar i Hultsfred som är mycket eller ganska nöjd med skolmaten uppgår till 60 procent 2015, och har ökat kraftigt sedan 2012.

Trenden gällande konsumtion av alkohol, tobak och droger har över tid minskat både i Hultsfred och riket. Trots det är det ändå några få som röker, snusar, dricker folköl eller starkare alkoholhaltiga drycker, samt använder narkotika av olika slag. Konsumtionen av alkohol och tobak är något högre i Hultsfred än riket 2015, medan det är ungefär lika stor andel ungdomar i riket som i Hultsfred som uppger att de får dricka alkohol för sina föräldrar. Det vanligaste att få tag på alkohol är genom kompisar/kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner, eller från annan vuxen. Inte heller här har det skett någon förändring över tid. Användningen av narkotika har över tid minskat, men trots det finns en liten grupp i både Hultsfred och riket (två jfr fyra procent) som använder droger.²⁹

Sammanfattning

- Ungdomarna i Hultsfred upplever sitt hälsotillstånd som gott och uppvisar även en förbättring över tid. Även om så är fallet, finns tendenser till olika psykosociala besvär. Hultsfreds ungdomar förefaller mindre stressade men oftare nedstämda än ungdomarna i riket.
- Ungdomarnas kostvanor har ändrats över tid. Det är färre ungdomar i Hultsfred än i riket som väljer att hoppa över frukost. Det är också – både i Hultsfred och riket – vanligare att hoppa över frukost än att hoppa över lunch eller middag – men det är betydligt vanligare att hoppa över dessa måltider i Hultsfred. Att slava med näringsintaget och hoppa över en måltid kan i förlängningen leda till psykosociala besvär som i sin tur leder till försämrad hälsa.
- Konsumtionen av alkohol, tobak och droger är låg i både Hultsfred och riket. Bland de ungdomar som konsumerar alkohol är det vanligaste sättet att få tag på det genom kompisar/kompisars syskon eller genom partnern.

²⁹ Se Appendix tabell A6: ”Alkohol- och tobaksvanor” samt A8: ”Användning av droger”.

Arbete

Ungdomars relation till och etableringsmöjligheter på arbetsmarknaden är viktiga aspekter när det gäller synen på skolans roll i förhållande till framtiden. Många ungdomar tar sina första steg in på arbetsmarknaden genom extra- och sommarjobb och en del som inte har planer på att läsa någon gymnasieutbildning efter grundskolans slut börjar planera för att söka jobb för att kunna försörja sig.

Extrajobb och sommarjobb

Andelen ungdomar som har ett extrajobb är ungefär densamma i Hultsfred som i övriga riket, vilket inte alltid varit fallet: 2012 uppgav 5 procent av Hultsfreds elever att de hade ett extrajobb, medan motsvarande tal för riket var 13 procent. Andelen med sommarjobb har fallit något mellan 2009 och 2015 i både Hultsfred och riket, dock mer markant i Hultsfred. Det vanligaste sättet för ungdomar att få sommarjobb är genom sina sociala nätverk, dvs. någon i den närmaste familjen alternativt annan släktning eller bekant. Andelen med extrajobb i Hultsfred har ökat över tid, medan den motsatta trenden gäller för riket. Både förändringar och skillnader mellan Hultsfred och riket är dock små.

Tabell I:14: Extra- och sommarjobb

G 1 & 2 – Arbete (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Har du något extrajobb just nu?	16	5	12	14	13	12
Hade du ett sommarjobb i somras?	24	17	15	24	21	18

Sammanfattning

- Hultsfreds ungdomar etablerar sig på arbetsmarknaden i ungefär samma omfattning som ungdomar i riket.
- Bland ungdomar som sommarjobbat var det vanligaste sättet att få det genom egna sociala nätverket.

Framtid

Majoriteten av ungdomarna har planer på att läsa vidare efter grundskolans slut i såväl Hultsfred som riket (58 jfr 78 procent). En betydligt större andel av ungdomarna i Hultsfred vill läsa vidare i en annan kommun (41 jfr 32 procent). Notera att andelen som svarar ”vet inte” är betydande.

Tabell I:15: Planer efter grundskolan

H 1 – Vad skulle du helst vilja göra direkt efter grundskolan? ³⁰	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Gå en gymnasieutbildning i min kommun	22	14	17	31	36	46
Gå en gymnasieutbildning i annan kommun	26	46	41	39	39	32
Börja jobba	8	5	9	14	8	6
Vet inte	12	14	11	4	4	11
Annat	4	0	4	12	13	5

Flyttplaner

Ungdomarnas planer att flytta från kommunen har ökat något sedan 2012 i Hultsfred men minskat i riket som helhet (3 procentenheters ökning resp. 8 procentenheters minskning 2015). Notera också att denna kategori är relativt stor för såväl Hultsfred som riket: 57 resp. 39 procent. Flyttplaner går att kopplas samman med ungdomarnas framtida studie- och arbetsplaner och utgör 27 respektive 25 procent av orsakerna till att flytta från kommunen. Att komma närmare större stad utgör en ytterligare viktig anledning (24 procent, 2015). (se tabell A:10: ”Anledning till flytt” för de vanligaste anledningarna till flytt från kommunen). En stor andel i såväl Hultsfred som riket vet ännu inte.

Tabell I:16: Flyttplaner

H 3 – Tror du att du kommer flytta från den kommun där du bor?	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja	56	54	57	50	47	39
Nej	9	12	10	12	12	19
Vet inte/har inte tänkt på det	35	27	31	38	41	42

De viktigaste skälen till att vilja flytta från kommunen är arbete eller studier. Mellan 2012 och 2015 ökade andelen Hultsfreds ungdomar som planerar att flytta från kommunen något, en trend som går på tvärs mot riket. Andelen som tror de kommer att flytta från sin hemkommun på grund av arbete eller studier är ungefär dubbelt så stor i riket som i Hultsfred.³¹

Sociala relationer och framtidsutsikter

Det bästa med Hultsfreds kommun enligt ungdomarna är närheten till familjen/släkten, och kompisar eller partner. En liknande observation kan göras för riket. Ungdomarna i Hultsfred värderar närhet till familj i proportion med riket, medan kompisar och partner ses av Hultsfredseleverna som ett mindre viktigt skäl att stanna (37 jfr 44 procent, 2015). Hultsfred är en kommun som av ungdomarna upplevs vara en kommun med bra miljö för barn att växa upp i.³²

³⁰ 2009 var frågeformuleringen: ”Om du hade alla möjligheter, vad skulle du då helst göra efter grundskolan?”

³¹ Se Appendix tabell A10: ”Anledning till flytt”.

³² Se fullständig redovisning av vad som är bra att med kommunen se Appendix tabell A11: ”Det bästa med kommunen”

Närheten till familj och släkt upplevs vara det bästa med kommunen, vilket visar på att goda sociala relationer mellan ungdomarna och sin familj. Vidare kan koppling göras till huruvida ungdomarnas uppfattning om de får gifta sig med vem de vill göras. Upplevelsen av valfriheten av framtida maka/make har fallit i Hultsfred (86 procent 2012 jfr 76 procent 2015), medan andelen i riket ligger konstant på 86 procent. Trots den höga valfriheten finns det ändå en grupp ungdomar som inte får välja helt fritt. Aspekter som har betydelse i valet av maka/make/partner är: *bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som min egen familj* eller *om personen är av ett annat kön än mig*. Skillnaderna är inte särskilt tydliga och i varken Hultsfred eller riket över tid³³. Andelen som anger ”vet inte” ligger kring tio procent för både Hultsfred och riket.

Generellt sett verkar ungdomarna i Hultsfred se mer positivt på framtiden än vad ungdomar gör i riket, även om skillnaden är relativt liten (98 jämfört med 93 procent). Positivt är att majoriteten ser ljusst på sin framtid, men trots det finns ändå en grupp om två respektive sju procent av ungdomarna i landet som inte gör det. Frågan som bör ställas är: *Vad beror det på?*

Sammanfattning

- Majoriteten av ungdomarna som vill läsa vidare efter grundskolan vill göra så i en annan kommun, samtidigt är det många som inte vet vilken programriktning de ska välja.
- De vanligaste anledningarna till flytt från kommunen är arbete och studier, även om det ändrats över tid.
- Enligt ungdomarna är det bästa med kommunen närheten till familj och släkt, kompisar eller flickvän/pojkvän/partner, men även att det är bra miljö för barn att växa upp i.
- Generellt sett ser ungdomarna i Hultsfred mer positivt på framtiden än vad ungdomar i riket gör, även om skillnaden är begränsad.

³³ Se Appendix tabell A12: ”Giftermål”.

Resultatredovisning del II: Gymnasieelever i årskurs 2

Ungdomar i årskurs 2

Del II börjar med en kort presentation av ungdomarna i Åk 2 och deras uppfattning om sin levnadssituation. Avsnittet är indelat enligt de sju fokuserade områden från Lupp-enkäten; "Fritid", "Skola", "Politik och samhälle", "Trygghet", "Hälsa", "Arbete" samt "Framtid".

Ungdomarnas upplevelse av sin levnadssituation har förbättrats för alla fem aspekter som är jämförbara över tid. I synnerhet gäller det familj och ekonomi (plus 18 respektive 23 procentenheter), men även nöjdheten med skola, kompisar och livet som helhet har ökat. Utvecklingen i Hultsfred är generellt mer positiv än i riket. Över åtta av tio ungdomar i Hultsfred 2015 är nöjda med sin livssituation ur samtliga sex aspekter, vilket är högre än riksgenomsnittet. Generellt sett upplever ungdomar i Hultsfred sig vara mer nöjda med livet i stort och ekonomi än ungdomar i övriga riket. Övriga skillnader är relativt små. Notera att nio av tio ungdomar i Hultsfred är nöjda med livet som helhet, ett högre tal än motsvarande för riket.

Fritid

Hultsfreds ungdomar är i ökande grad missnöjda med sin fritidssituation³⁴. Drygt sex av tio ungdomar anser att det finns mycket att göra på fritiden, ett lägre resultat än i Lupp 2012 och i Lupp 2009. Hultsfred ligger dock i paritet med riksgenomsnittet (59 jfr 61 procent 2015).

Möjligheter till fritidsaktivitet

För att ungdomarna ska ha möjlighet att ta del av fritidsutbudet i kommunen krävs att de upplever att de har tid att avsätta. I mångt och mycket handlar det om att få olika delar i livet att gå ihop: att fördela tiden och energin mellan skola, fritiden och hemmet på bästa sätt. Tre fjärdedelar anser att det finns saker att göra på fritiden, men att inte så mycket av det som erbjuds intresserar dem. Det är inte heller förvånande att konstatera att de ungdomar som anser att det finns lite eller inget att göra på fritiden också är de ungdomar som anser att de inte är intresserade av de fritidsaktiviteter som erbjuds. Analogt gäller det omvända, nästan 80 procent av ungdomarna som *inte* instämmer i påståendet "det finns saker att göra, men inget som intresserar mig" anser att det finns mycket att göra på fritiden.

På frågan om vilka *fritidsaktiviteter* eller *ställen där ungdomarna träffas* var vissa aktiviteter återkommande. Trots att ungdomarna generellt sett svarade att de hade väldigt/ganska mycket att göra är det framträdande att de upplever att det ändå saknas en del aktiviteter. Önskan om fler sporthallar, parker och ridhus för att nämna några saker berördes av ungdomarna. Fritidsaktiviteter över tid inom temat idrott/träning uppgav ungdomarna sig sakna:

"Innebandyörening"

"Roliga aktiviteter som inte kostar så mycket"

"Utegympa"

³⁴Se Appendix 2, tabell AII:1

Mötesplatser är ett annat tema som är återkommande. Skillnader mellan Hultsfred och riket är inte speciellt märkbar. Några av ungdomarna anser att:

”Fritidsgårdar för ungdomar inte bara för barn”

”Borde finnas mer aktiviteter i Hultsfred”

”Det skulle vara kul om det skulle ha funnits en fritidsgård där man kan gå och chilla med vänner och bara ha det gött”

Att ta sig till fritidsaktiviteterna upplevs marginellt lättare i Hultsfred än i riket (42 jämfört med 43 procent). Också kostnaden för aktiviteter upplevs som ett mindre problem i Hultsfred (43 resp. 47 procent). Stötestenen för Hultsfreds ungdomar är att aktiviteterna som finns är inte de ungdomarna efterfrågar (72 procent i Hultsfred, 64 procent i riket).³⁵

Aktivitetsmått i enkäten tar endast hänsyn till vilken *frekvens* (dag, vecka, månad etc.) fritidsaktiviteten utförs, men inte till *hur mycket tid* (antal minuter och timmar) respektive fritidsaktivitet tar i anspråk. Därmed är det svårt att fördjupa bilden om ungdomarnas fritid är i balans eller inte.

Den mest framträdande fritidsaktiviteten i både Hultsfred och riket är regelbunden träning/idrottande som sker varje vecka (79 respektive 74 procent 2015). TV-och datorspel är den näst vanligaste veckovisa aktivitet på fritiden bland ungdomar i Hultsfred. (50 procent för både kommun och riket). Det som skiljer ungdomarna i Hultsfred och i riket är att i Hultsfred går ungdomarna mer sällan på museum (41 jfr 48 procent), är oftare ute i naturen (57 jfr 47 procent) och är mer flitiga biblioteksbesökare (39 jfr 28 procent). Detaljer finns i Tabell II:1 nedan.

Tabell II:1: Ungdomars deltagandegrad

B 3 – Hur ofta gör du följande på din fritid? ³⁶	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Tränar/idrottar (veckovis)	-	-	79	56	-	74
Spelar teater/skapar musik/dansar (veckovis)	-	-	23	10	-	22
Foto/film, tecknar/målar, skriver, pysslar, syr (veckovis)	53	-	50	11	-	24
Spelar TV-spel, onlinespel eller dataspel (veckovis)	-	-	54	50	-	50
Läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar (veckovis)	11	33	29	45	-	57
Besöker bibliotek (månadsvis)	77	-	52	17	18	28
Är ute i naturen (veckovis)	4	6	3	37	-	47
Går på ungdomens hus, fritidsgård (veckovis)	74	-	76	7	5	6
Går på konsert (årsvis)	41	-	33	65	-	59
Går på teater, musikal eller dansuppvisning (årsvis)	42	-	51	49	59	42
Går på museum eller utställning (årsvis)	11	16	12	39	-	48
Går på match eller annat idrottsevenemang (veckovis)	15	19	21	11	11	19

³⁵ För fullständig tabell se Appendix 2, Tabell AII:3

³⁶ Fritidsaktiviteterna har reviderats både 2009 och 2012. Vissa har slagits ihop, förändrats eller tagits bort, vilket försvårar jämförelsen över tid. Observera även att deltagandefrekvensen skiljer sig mellan fritidsaktiviteter. Vissa fritidsaktiviteter (idrotta och spela TV-spel) har en hög andel ”flera gånger i veckan”.

Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap

I undersökningen studeras var ungdomarna träffar sina kompisar på fritiden. Ett första konstaterande är att de träffar sina kompisar hemma hos varandra oavsett var i landet de är bosatta. Nytt för enkäten 2015 är *Sociala medier* som Facebook, Instagram, Twitter, etc. som idag blivit vanliga mötesplatser även om de inte är fysiska till karaktären. Att dessa nya mötesplatser har uppstått betyder inte nödvändigtvis att ungdomarna vistas mindre på ungdomens hus/fritidsgårdar eller i en idrottshall/sporthall. Troligen kan de istället dela sina upplevelser och sina intressen med fler i sin omgivning och även skapar nya sociala nätverk/kontakter.

Ungdomarna i Hultsfred umgås via sociala medier i ungefär samma utsträckning som ungdomar i riket (34 jfr 35 procent). För övrigt är skillnaderna mot riket relativt små: ungdomarna – i Hultsfred och i riket – umgås hemma hos varandra, utomhus, i sporthallar, eller på café. Speciellt café som mötesplats har ökat kraftigt i Hultsfred mellan 2012 och 2015.

Tabell II:2: Ungdomars mötesplatser och vänskap

B 4 – När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara? ³⁷	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Hemma hos varandra	89	82	93	85	79	83
På sociala medier	-	-	34	-	-	35
På ungdomens hus, fritidsgård	2	2	3	2	4	4
I en föreningslokal	1	0	3	2	1	2
I en idrottshall/sporthall	6	27	22	28	18	26
På ett café	6	3	19	11	14	20
I galleria eller på köpcentrum	-	3	7	-	6	14
I centrum/på stan	-	17	19	-	5	30
Utomhus	26	33	36	19	20	31
Någon annanstans	2	3	6	2	4	8

Föreningslivet erbjuder mer än bara aktiviteter av olika karaktär. Det ger ökad möjlighet till insikt och kunskap om sig själv, sociala relationer och samhället. Deltagandefrekvensen inom föreningar är betydligt lägre i Hultsfred än i riket (40 jfr 54 procent 2015).

Sammanfattning

- Ungdomarna efterfrågar möjligheter till ett bredare urval av aktiviteter.
- Sex av tio ungdomar i Hultsfred är inte medlemmar i en förening. Anledningen kan tänkas bero på svårigheter att ta sig till aktiviteterna, men även att ungdomarna träffar sina kompisar på andra arenor i samhället: via sociala medier, online spel/TV-spel eller hemma hos varandra
- Vare sig transportproblem eller kostnader upplevs som ett stort hinder bland Hultsfreds ungdomar.
- Trots vissa skillnader är umgängesmönstren i Hultsfred och riket likartade: viktiga arenor är hemma hos varandra, på sociala medier, utomhus och i sporthallar.

³⁷ 2015 förändras svarsalternativen till att kunna fylla i max tre alternativ istället för två. Det innebär per definition att procentsatserna blir högre 2015.

Skola

Generellt sett spenderar ungdomarna mycket av sin vakna tid i skolan och med skolarbete. Därför är det viktigt att ungdomarna upplever skolgången som bra och trivsam samt att de sociala relationerna fungerar. Möjlighet till inflytande och delaktighet i verksamheterna i skolan är även de viktiga faktorer för att ungdomarna ska trivas i skolan.

Trivsel, sociala relationer och bemötande

Skolorna i Hultsfred ska enligt Skolverket och skollagen ha en likabehandlingsplan som berör områdena undervisning, förhållningssätt, bemötande, regler och rutiner. Planen innebär att skolorna aktivt ska motverka kränkande behandling och tendenser till trakasserier i skolorna. Skolornas alla verksamheter ska genomsyras av likabehandlingsplanen, när det gäller bemötande, förhållningssätt, undervisning, samt vid skapande av regler och rutiner. All personal berörs av planen och ska aktivt arbeta utifrån den. En indikator på hur väl planen fungerar är hur ungdomarna besvarat enkäten gällande skolgång, trivsel, sociala relationer och bemötande.

Drygt 80 procent av eleverna anser att det är god stämning i skolan, ett resultat i paritet med rikets. Var fjärde elev anser att det förekommer rasism och 17 procent att mobbning förekommer. Drygt hälften av eleverna håller *inte* med om påståendet att skolan agerar om en lärare kränker en elev och 47 procent anser att skolan *inte* agerar om en elev mobbar en annan elev. En fjärdedel anser att killar och tjejer blir olika behandlade av lärare, ett betydligt lägre resultat än rikets (27 jfr 34 procent 2015). De elever som uppfattar stämningen som god i skolan är också i stor utsträckning elever som anser att skolan agerar vid såväl mobbing som kränkande behandling. I Hultsfred är det en betydligt större andel elever än i riket som anser att lärare och elever bemöter varandra med respekt (87 jfr 75 procent 2015) och andelen har dessutom ökat kraftigt sedan 2012.

Tabell II:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer

C 2 – Hur tycker du att följande påståenden stämmer in på hur det är i din skola? (stämmer helt/stämmer till stor del, %) ³⁸	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag trivs med stämningen i min skola	-	88	84	-	80	82
Mobbning förekommer i min skola	-	-	17	-	-	9
Rasism förekommer i min skola	-	-	25	-	-	12
Sexuella trakasserier förekommer i min skola	-	-	12	-	-	7
Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	-	19	47	-	30	42
Elever och lärare bemöter varandra med respekt	-	72	87	-	70	75
Min skola agerar om en lärare kränker en elev	-	25	51	-	32	44
Våld förekommer i min skola	-	-	21	-	4	7
Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	-	-	73	-	-	66
Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över i skolan	-	34	64	-	-	51
Personalen lyssnar på vad elevrådet säger och tar dem på allvar	-	34	55	-	34	48
Skolan uppmanar mig att aktivt medverka i klassråd/eleveråd	-	56	-	-	44	-

³⁸ 2012 och 2015 innehåller frågorna svarsalternativet ”vet ej”. Det påverkar svarsfördelningen varpå jämförelsen med 2009 är borttagen. Frågorna om mobbning, rasism, sexuella trakasserier och våld är omformulerade 2015, vilket försvårar jämförelsen över tid. Ett stort antal elever (25-40%) har svårt att besvara ett flertal påståenden, exempelvis om elevinflytande och förekomsten av mobbning, rasism, sexuella trakasserier och våld.

Miljö och upplevelser

Upplevelsen av en förbättrad miljö i skolan gäller samtliga åtta aspekter som är jämförbara över tid: i synnerhet undervisning, skolbibliotek, möjlighet till extra hjälp/stöd av lärarna, elevhälsa, samt tillgång till datorer. *Undervisningen* är en central funktion för ungdomarnas studier. Undervisning tillsammans med schemaplanering (som ungdomarna även *vill* vara med och påverka) påverkar ungdomarnas vardag och sätter ramarna för deras handlingsutrymme. Ungdomarnas upplevelse av undervisningen är en viktig pusselbit för möjligheten att uppnå uppsatta kunskapsmål. *Skolbiblioteket* är en annan central funktion för ungdomarna i deras skolgång, eftersom biblioteket ger möjlighet till en lugn och tyst studieplats. Att *skolmaten upplevs vara god och håller hög kvalitet* är viktigt för att ungdomarna ska orka med en hel arbetsdag i skolan. *Möjligheten till extra stöd/hjälp från lärarna* om behov finns stärker ungdomarnas trygghet och förutsättningarna för att faktiskt uppnå uppsatta kunskapsmål.

Som framgår av Tabell II:4 nedan faller Hultsfred väl ut i jämförelse med sig själv över tiden och med övriga riket. Elevernas uppfattning om skolmiljön, biblioteket, undervisningen, möjligheten att få extra stöd, elevhälsan och lärarna har förbättrats sedan 2012. Speciellt elevhälsan, skolmaten och undervisningen har förbättrats sedan 2012.

Tabell II:4: Ungdomars skolmiljö

C 3 – Vad tycker du om...? (mycket bra/ganska bra, %) ³⁹	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolmiljön	82	87	92	74	68	87
Skolbiblioteket	69	69	88	66	61	82
Skolmaten	23	30	58	35	38	58
Undervisningen	-	77	95	62	75	91
Möjligheten att få extra hjälp/stöd av lärarna om du behöver det	61	57	84	64	62	84
Elevhälsan	-	43	82	-	53	86
Tillgången till datorer	-	94	92	-	75	90
Lärarna	-	75	93	-	76	90

Inflytande och delaktighet i skolan

Det första steget för att skolungdomarna ska kunna vara med och påverka, ha inflytande och känna delaktighet i skolan är att de är medvetna om sina möjligheter och rättigheter. Nästa steg i processen är att veta inom vilka områden de kan påverka och vilka forum som är tillgängliga till inflytande och delaktighet. För att inflytande och delaktighet sedan ska fungera måste skolans personal i sin tur respektera de forum som finns och uppmuntra skolungdomarna till delaktighet.⁴⁰

Elevrådet spelar en allt viktigare roll, både i Hultsfred och i riket. Ökningen är markant i båda elevgrupperna. Eleverna i Hultsfred förefaller också bättre informerade om vad elever ska ha inflytande över. Detaljer finns i Tabell II:3.

Vad gäller vilket inflytande eleverna vill ha och vilket inflytande de upplever att de faktiskt har så finns detaljer i Tabell II:5. Intressant att notera att andelen som vill påverka olika faktorer konsekvent minskat för Hultsfreds elever, medan vad eleverna faktiskt upplever att de får påverka ökat. En möjlig tolkning av detta är att eleverna har möjlighet att driva igenom sina önskemål (vilket syns i raderna FÅR påverka),

³⁹ 2015 togs svarsalternativet ”varken bra eller dåligt” bort. Det innebär generellt sett högre procentsatser 2015.

⁴⁰ Wågman 2011

och att behovet av att lyfta krav eller önskemål därför minskar (vilket syns i raderna VILL påverka). En liknande utveckling kan skönjas för riket, även om förändringarna där är mindre tydliga. Nivåmässigt är det dock ingen större skillnad i VILL-raderna, men Hultsfredseleverna förefaller ha betydligt större inflytande över hur man arbetar, läxor och prov. Eleverna i Hultsfred upplever dock att de har mindre inflytande över skolans regler, schemat och skolmaten. Notera också att trots den snabbaökningen av andelen ungdomar som anser att skolmaten är god är det inte mer än 13 procent av eleverna som anser att de FÅR påverka denna.

Tabell II:5: Delaktighet i skolan

C 4 – Hur mycket vill/får du som elev vara med och bestämma om följande (väldigt mycket/ganska mycket, %)	HULTSFRED			RIKET			
	2009	2012	2015	2009	2012	2015	
Vad jag får lära mig	VILL	80	87	73	80	78	73
	FÅR	45	39	47	42	36	35
Hur vi ska arbeta	VILL	87	90	96	47	83	83
	FÅR	66	67	75	55	53	53
Läxorna	VILL	84	84	91	77	78	76
	FÅR	43	20	47	34	32	32
Proven	VILL	86	87	87	79	79	75
	FÅR	50	44	45	40	39	37
Schemat	VILL	82	81	81	77	76	73
	FÅR	15	18	16	21	20	22
Maten	VILL	76	82	69	75	75	73
	FÅR	11	18	13	16	17	20
Skolans regler	VILL	52	62	61	58	58	53
	FÅR	14	20	21	20	21	25
Skolmiljön inne	VILL	75	67	69	71	67	63
	FÅR	26	32	29	32	27	30
Skolmiljön ute	VILL	53	55	58	49	53	51
	FÅR	23	23	25	20	21	25

Sammanfattning

- Den generella trivseln i skolan upplevs hög både i Hultsfred och riket, trots att det förekommer mobbning, rasism, sexuella trakasserier, våld och kränkande/orättvis behandling. Upplevelsen av att skolan agerar om en lärare kränker en elev är inte särskilt hög i varken Hultsfred eller riket. I både Hultsfred och riket är det betydligt fler som 2015 anser att skolan agerar vid kränkning än 2012.
- Generellt sett är ungdomar i Hultsfred mer tillfreds med sin skolgång än ungdomar i riket. Speciellt gäller detta skolmiljön som får sägas vara ett sammanfattande omdöme av eleverna. Undervisningen och lärarna är områden där Hultsfreds och rikets ungdomar förefaller överens i sina upplevelser och som över tid även förbättrats. I Hultsfred har andelen som är nöjda med skolmaten ökat kraftigt sedan 2012 och ligger 2015 i paritet med riket.
- Ungdomar i Hultsfred och riket vill rent generellt gärna vara med och påverka och ha inflytande, betydligt mer än vad de upplever att de får. Den största skillnaden mellan vill och får gäller schemat, den minsta gäller arbetssättet i skolan. En liten skillnad mellan vill och får kan tolkas som att eleverna upplever att de har goda möjligheter att få gehör för sina önskemål.

Politik och samhälle

Generellt sett vill ungdomar i Hultsfred och riket vara med och påverka, ha inflytande och känna delaktighet i frågor som berör dem i deras dagliga liv. Detta inbegriper en process i flera steg: att vilja påverka, att veta vad som kan påverkas, att veta hur man påverkar samt att uppleva att försök att påverka faktiskt kan ha effekt.

Intresse på nationell och internationell nivå

Intresset för internationell politik och globala händelser är större än inrikes samhällsfrågor och har så varit över tid. Samtidigt visar Lupp-studien 2015 på ett ökat intresse för inrikes samhälls- och politikerrelaterade frågor, oavsett var i landet de är bosatta.

Intresset för politik i både riket och Hultsfred har ökat markant sedan 2009. Intresset för allmänna samhällsfrågor och internationella frågor har minskat från 2012 med några procentenheter. Intresset för vad som händer i andra länder är betydligt lägre i Hultsfred än i övriga riket. Detaljer finns i tabell II:6.

Tabell II:6: Intresse för politik och samhällsfrågor

D 1 – Hur intresserad är du av...? (mycket/ganska intresserad, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Politik	21	28	36	24	30	38
Samhällsfrågor i allmänhet	55	49	51	44	44	51
Vad som händer i andra länder	60	47	54	56	53	62

Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor

I enlighet med den nationella ungdomspolitikerna ska ungdomar få ha inflytande och känna sig delaktiga i beslut som berör dem, både på lokal och nationell nivå. För att detta ska vara möjligt krävs att ungdomar vill påverka, att de känner att de kan föra fram sina synpunkter och att de tas på allvar oavsett politisk nivå. Om det ska vara möjligt för ungdomar att vara delaktiga och vara med och ha inflytande bör det finnas strukturer för detta. Bättre organisatoriska strukturer och forum behöver i sin tur inte nödvändigtvis innebära att fler vill vara med och påverka, men det ökar chanserna och ger människor känslan av att de kan.

Det politiska intresset är som framgick i tabell II:6 måttligt och det är möjligt att det finns en koppling mellan det och den känsla som finns hos ungdomarna av att inte heller kunna påverka speciellt mycket, varken i Hultsfred eller riket, även om vi kan se en ganska kraftig ökning i Hultsfred mellan 2012 och 2015 (se Tabell II:7). Dock förefaller det som att intresset bland ungdomarna till att vilja vara med och påverka är större (se Tabell II:8) än vad som framkom av det politiska intresset i Tabell II:6. En orsak kan vara ovana och bristande insyn i och förståelse kring politikens organisation och funktionssätt. Värt att notera att dock att möjligheterna till inflytande, i Hultsfred såväl som i riket, har ökat, enligt ungdomarnas egna upplevelser.

Tabell II:7: Möjligheter till inflytande

D 3 – Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? (mycket/ganska stora, %) ⁴¹	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	12	14	21	11	16	21

Ungdomars uppfattning om möjligheterna att föra fram åsikter till kommunens beslutsfattare har ökat över tid, om än från en låg nivå. Även ungdomarnas vilja att vara med och påverka har ökat kraftigt sedan 2015. Möjligen finns det ett samband i det att när möjligheterna att föra fram åsikter till beslutsfattare ökar så ökar också intresset för att vilja påverka – ungdomarna märker att beslutsfattare tar hänsyn till deras åsikter. Det bör dock betonas att 2015 ville var fjärde Hultsfredelev *inte* vara med och påverka. Vilka kommunfrågor som åsyftas i Tabell II:8 framgår inte av Lupp.

Eftersom skillnaden mellan vad eleverna upplever att de kan påverka och vad de vill påverka förefaller det finnas ett behov av fler, tydligare kanaler för att ge ungdomarna en möjlighet att få gehör för sina åsikter. Möjligen finns också ett behov av tydligare information om vilka kanaler som faktiskt finns tillgängliga.

Tabell II:8: Viljan att påverka

D 4 – Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun? (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	45	36	60	41	42	50

När ungdomarna fritt fick ange vad de skulle vilja påverka är skolan, invandringen och kollektivtrafiken mest framträdande. Några av ungdomarna sa så här om skolan:

”Bättre skolmat till elever och lärare”

”Skolan, samhället överhuvudtaget”

”Tryggheten i skolmiljön”

Om kollektivtrafiken uttryckte några...

”Skolskjutsar”

”Kollektivtrafiken”

Om invandring och integration sa några...

”Antal invandrare som koller till Hultsfred”

⁴¹ Drygt 40 procent som svarar ”vet inte”

”Feminism i samhället och att rasismen ska minska”

”Lära de nya flyktingarna Sveriges LAGAR SNÄLLA”

En majoritet av ungdomarna **vill** vara med och påverka. Av de som inte vill vara med och påverka uppgav drygt 40 procent att de inte är tillräckligt intresserade, en betydligt lägre andel än för riket som helhet (för riket 59 procent 2015). För övriga möjliga anledningar – kan för lite, har inte tid och tror inte det spelar någon roll – ligger också där Hultsfreds ungdomar under riket. Hultsfred uppvisar dessutom en fallande trend för all de möjliga anledningarna till varför man inte vill vara med och påverka. Det finns ett klart samband mellan detta resultat och den kraftiga ökningen av ungdomar som vill vara med och påverka. (Tabell II:9).

Tabell II:9: Anledningar till att **inte** påverka

D 4d – Av vilka anledningar vill du inte vara med och påverka?	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag kan för lite om hur jag ska göra	34	27	16	32	28	29
Jag är inte tillräckligt intresserad	63	63	42	31	56	59
Jag har inte tid	18	20	16	27	27	29
Jag tror inte det spelar någon roll	37	32	12	30	32	27
Annat	10	10	3	9	8	6

Ungdomars förtroende för vuxna personer

För att ungdomar ska vilja och våga vara med och påverka i frågor och beslut som rör dem och samhällsutvecklingen i stort krävs att det finns förtroende för politiker och vuxna i allmänhet. Med bristande förtroende minskar intresset för att vilja och våga framföra sina åsikter, samt tron på att deras synpunkter tas på allvar.

Ungdomars förtroende för vuxna i allmänhet är betydligt högre i Hultsfred än riket (84 jämfört med 73 procent). Även om förtroendet för vuxna i allmänhet är relativt högt, finns det ändå en grupp ungdomar som har begränsat eller inget förtroende (16 resp. 27 procent). Det bristande förtroendet för vuxna i allmänhet hänger samman med graden av trygghet på fysiska platser (se avsnitt Trygghet, nedan). Mellan fyra av fem ungdomar i Hultsfred som anger att de har mycket stort förtroende för vuxna i allmänhet känner sig oftast eller alltid trygga i bostadsområdet, i centrum, på buss eller tåg och på väg till och från skolan. Omvänt: en stor del av de som känner litet eller inget förtroende för vuxna känner sig aldrig eller sällan trygga på dessa platser. Detta mönster är speciellt tydligt när det gäller arenor som kollektivtrafik eller ute på stan. Detaljer om trygghet återfinns i Tabell II:10.

Förtroendet för politiker är, precis som för vuxna i allmänhet, högre i Hultsfred än i riket (41 jfr 34 procent, siffror för 2015). Beträffande ungdomar som har bristande förtroende för politiker finns en klar koppling till att eleverna inte vill vara med och påverka för att de tror att det inte spelar någon roll: av de ungdomar som anger att de inte vill vara med och påverka för att de anser att det inte spelar någon roll uppger nästan 70 procent att de har ganska eller mycket litet förtroende för politiker.

Sammanfattning

- Ungdomarnas intresse för politik och samhällsfrågor i allmänhet skiljer sig inte mycket åt oavsett var de är bosatta. Intresset för vad som händer i andra länder är dock betydligt lägre i Hultsfred än i resten av riket. Intresset ökar dock något över tid.

- Det allmänna samhällsengagemanget har ökat i Hultsfred sedan 2012. Speciellt markant är att intresset för politik ökat.
- Intresset för vad som händer i andra länder är större än för inrikesfrågor för ungdomar i både riket och i Hultsfred kommun. Intresset för de tre områdena politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder har ökat i såväl riket som Hultsfred. Intresset är dock lägre i Hultsfred än i riket.
- Nära hälften av Hultsfreds ungdomar uppger att de inte är intresserade av politik och det kan finnas en koppling mellan det och den utbredda känslan som finns hos ungdomarna av att de inte kan påverka speciellt mycket. Intresset för att vilja vara med och påverka sådant som berör dem är dock högt, så intresset för ”politik” kan vara större än vad de är medvetna om.
- Fritiden och skolan är de dominerande områden ungdomarna (utifrån citat) vill känna sig delaktiga i och ha inflytande över. Det är delar i samhället som är centrala i deras nuvarande liv och för gruppen ungdomar som helhet.
- Graden av att känna deltagande och ha inflytande kan kopplas samman med graden av förtroende till vuxna i allmänhet och politiker. Resultatet visar på att ungdomar i Hultsfred generellt sett har bättre förtroende för vuxna och politiker i allmänhet än riket. Gruppen ungdomar som har bristande förtroende är i hög grad samma grupp som inte vill vara med och påverka eller som inte tror det spelar någon roll. Ungdomar med bristande förtroende för vuxna är ofta ungdomar som känner sig otrygga på fysiska platser, speciellt i kollektivtrafiken.

Trygghet

Trygghet är en subjektiv upplevelse hos en person. Tryggheten kan handla om den egna personen, oro för andra personer i sin omgivning, oro för fysiska platser i samhället. Viktigt att ta hänsyn till är att trygghet är en generell och ospecifik känsla som kan vara svår att definiera.

Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser

Ungdomarna upplever en hög grad av trygghet på samtliga av samhällets fysiska platser som är jämförbara över tid, i synnerhet i hemmet och på väg till och från skolan, trots att det minskat något över tid oavsett var i landet ungdomarna bor. Hemmet är den fysiska plats i en människas liv som ska erbjuda lugn och ro. Ungdomar i Hultsfred upplever en högre grad av trygghet i hemmet än riket (91 jfr 86 procent 2015). Trots att gruppen ungdomar som upplever hemmet som den tryggaste platsen är hög, är det ändå en grupp som upplever det som mindre trygg i både Hultsfred och riket (nio jfr 14 procent 2015).

På väg till och från skolan är ytterligare en fysisk plats i samhället där ungdomar bör kunna känna sig trygga, men även trygghetskänslan på denna arena har minskat över tid. För Hultsfreds ungdomar var minskningen 21 procentenheter och för riket 23 procentenheter mellan 2009 och 2015. Tryggheten på väg till eller från skolan kan kopplas samma med känslan av trygghet i skolan. I Hultsfred upplever ungdomarna en lägre grad av trygghet än riket (53 jämfört med 64 procent 2015), vilket dock innebär att ungefär nästan hälften av Hultsfredseleverna inte alltid känner sig trygga i skolan. Hur trygga ungdomarna känner sig på olika arenor har en klar koppling till om ungdomarna blivit utsatta för mobbing eller kränkande behandling.

Bilden som framträder är att utanför hemmet känner sig en ökande andel av ungdomarna otrygga, främst gäller detta i skolan, på stan och i kollektivtrafiken. Detta är en trend som liknar den som kan observeras för riket.

Tabell II:10: Trygghet på fysiska platser

E 2 – Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen? (alltid, %) ⁴²	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
I hemmet	93	87	100	92	87	86
I mitt bostadsområde	-	-	69	-	-	63
På väg till eller från skolan	82	73	94	85	79	62
I skolan	-	-	53	-	-	64
På stan eller i centrum	59	50	36	57	47	31
På buss, tåg eller liknande	48	44	87	54	49	33
På Internet	-	45	94	-	54	45
På träningen eller annan fritidsaktivitet	-	-	50	-	-	59
På ungdomens hus, fritidsgård	65	34	25	70	34	22

Hot, våld och kränkande/orättvis behandling

I vilken utsträckning ungdomar upplevt att de utsatts för hot, stöld, misshandel och sexuellt våld/utnyttjande, samt kränkande/orättvis behandling och mobbning har varit relativt konstant över tid, även om en ökning kan skönjas mellan 2012 och 2015. Värt att notera är att gruppen ungdomar som blivit utsatt för stöld, hot eller misshandel ökat över tid både i Hultsfred och riket. Andelen ungdomar som utsatts för sexuella övergrepp har dock inte ökat. Övriga övergrepp har inte ändrats något märkbart över tid för Hultsfred.⁴³

Tabell II:11: Hot, våld och trakasserier

E 1 – Har något av detta hänt dig under de senaste sex månaderna? ⁴⁴	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Någon har hotat mig	13	11	13	12	10	15
Någon har stulit från mig	7	8	11	11	10	14
Jag har blivit utsatt för misshandel	5	0	5	5	3	4
Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande	3	2	2	3	3	3

Ungdomar som blivit utsatta för mobbning, trakasserier eller utfrysning under de senaste sex månaderna hade ökat bland ungdomarna oavsett var i landet de är bosatta. I Hultsfred var det en ökning med åtta procentenheter och i riket nio procentenheter sedan 2009.

⁴² 2015 ändrades svarsalternativen till alltid/oftast/sällan/aldrig från ja alltid/ja oftast/nej. Det kan ha påverkat lägre värden 2015. **OBS!** Svarsalternativet ”alltid” anges i trygghetsfrågorna. Läggs svarsalternativet ”oftast” till blir svarsfrekvensen betydligt högre. Det resulterar i att känslan av trygghet kan uppfattas som att nedgången inte är så drastisk, som det är nu förefaller.

⁴³ Eftersom antalet utsatta är lågt bör resultaten tolkas och behandlas med viss försiktighet. Mörkertalet är ofta stort i dessa avseenden, och då främst vid utsatthet av sexuellt våld/utnyttjande. Anledningen bedöms ofta vara kopplad samman med skam och skuld hos den utsatta.

⁴⁴ Svarsalternativen har ändrats 2015 till ja/nej/vill inte svara från att man tidigare endast fyllde i ”ja” om man råkat ut för någon incident.

Tabell II:12: Ungdomars utsatthet

E 3 – Har du blivit mobbad, trakasserad eller utfryst de senaste sex månaderna (ja, %) ⁴⁵	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	10	7	14	8	8	17

Av de ungdomar som upplever sig blivit hotade, trakasserade och kränkta sker detta främst i skolan, vilket innebär att det sker i klassrummen eller på rasterna samt på väg till och från skolan. Ungdomarnas utsatthet är något lägre än riket. Värt att notera är att ungefär 50 procent har känt sig ”orättvist behandlade” på så sätt att de mått dåligt, av personal i skolan. Exakt vad orättvist behandlad innebär är oklart, men det är värt att notera att andelen som uppger att de blivit mobbade eller trakasserade fördubblas mellan 2012 och 2015 så sker samtidigt en kraftig ökning av andelen som uppger att skolan agerar vid mobbing och kränkande behandling. Andelen som uppger att de blivit mobbade är något lägre i Hultsfred än i övriga riket.

Den näst vanligaste plats som ungdomar blir utsatta för kränkande/orättvis behandling eller övergrepp är den digitala sfären. Utsattheten sker då via Internet/mobil och följer på sätt även med ungdomarna in i den privata sfären; när ungdomarna går in och ska läsa sin e-post, läser inlägg på sociala medier, läser eller skriver sms/mms, ringer eller surfar på nätet. Utsatthet via den digitala sfären har haft en stadig om än marginell ökning över tid och antalet ungdomar som utsatts är densamma oavsett var i landet de bor.

Ungdomar som blivit orättvist behandlade och mått dåligt av det har över tid ökat i både Hultsfred (åtta procentenheter) och i riket (plus fyra procentenheter). Det är inga stora grupper som blivit orättvist behandlade, men det är ändå en grupp som bör uppmärksammas.⁴⁶

Ungdomar som utsatts för orättvis behandling och mått dåligt av det blev utsatta främst av andra ungdomar eller personal inom skolan. Detta är inte förvånande: ungdomarna tillbringar en stor del av sin tid i skolan. Oroväckande är dock att 17 procent av de som uppger att de utsatts för kränkande behandling har utsatts av personal inom skolan. Det kan finnas skäl att se över likabehandlingsplaner och uppförandekoder i skolan. Tillfredsställande är att majoriteten vet vart de ska vända sig när de blivit illa behandlade eller mår dåligt. Men det finns ändå en grupp som inte vet (15 procent i Hultsfred och 18 procent i riket 2015). Vad det beror på och hur man ska kunna nå dessa sista är värt att titta närmare på.⁴⁷

Sammanfattning

- Genomgående både i Hultsfred och riket gällande trygghet på samhällets olika fysiska platser, är att ungdomar som alltid känner sig trygga har minskat och analogt att ungdomar som känner sig mindre trygga har ökat.
- Känslan av trygghet och otrygghet påverkas av i vilken utsträckning ungdomar blivit eller blir utsatta för hot, misshandel, stöld, sexuellt våld/utnyttjande, samt kränkande/orättvis behandling

⁴⁵ 2015 ändrades svarsalternativen till ja under en längre period/ja enstaka gånger/nej från ja/nej. Det kan ha påverkat högre värden 2015.

⁴⁶ Se Appendix Tabell AII:5: ”Orättvist behandlad”

⁴⁷ Detta är ett potentiellt allvarligt problem: drygt 50 ungdomar i Hultsfred (av totalt 251 svarande) vet inte vart de ska vända sig om de blivit illa behandlade. Ökade informationsinsatser från kommunens sida skulle sannolikt kunna råda bot på detta.

och mobbning. Stöld och misshandel visar sig vara de kategorier som ökat mest över tid i både Hultsfred, medan hot ökar mest i riket.

- Ungdomar som blivit utsatta för orättvis behandling och mått dåligt av det har främst blivit det av andra ungdomar, eller personal inom skola. Majoriteten av ungdomarna vet vart de ska vända sig om de blivit illa behandlade eller må dåligt, men det finns ändå en grupp som inte har kunskap om detta.

Hälsa

Hälsa är ett komplext fenomen som ofta är sammankopplat med flera olika beståndsdelar i en persons liv. Enligt MUCF är det en rad faktorer som spelar roll för en persons hälsotillstånd. Det är faktorer som självförtroende/självförtroende, levnadsvanor, sexuell läggning, ekonomisk situation, koppling till arbetsmarknaden, samt olika former av kränkningar. Ett annat område som Folkhälsomyndigheten lyfter fram är skolstress. Skolstressen har sin grund i:

- strävan att få bra betyg
- en press i mycket eget ansvar
- att ha för höga krav
- att nå skönhetsidealet som förmedlas via media och reklam
- tidsbrist

Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd

Åtta av tio ungdomar både i Hultsfred och i riket uppger att de har förhållandevis god hälsa, trots att de har haft både fysiska och psykosociala besvär så som huvudvärk, ont i magen, stress, nedstämdhet, svårigheter att somna och sömnproblem vid ett flertal tillfällen i veckan. Besvären kan hänga samman på ett komplext och svårutrett sätt⁴⁸ och uppstå både ur fysisk samt psykiska orsaker.

Tabell II:13: Fysiska och psykosociala besvär

F 2 – Hur ofta har du haft följande besvär de senaste sex månaderna? (minst flera gånger i veckan, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Huvudvärk	14	21	18	20	20	18
Ont i magen	12	18	8	11	14	14
Känt dig stressad	37	54	51	27	41	45
Känt dig nedstämd	-	-	31	-	-	26
Svårt att somna	24	27	25	17	30	28
Sovit dåligt på natten	31	29	25	21	29	26

⁴⁸ Wågman 2011 & SOU 2006:77

En generalisering är att ungdomarna i Hultsfred är mer stressade och nedstämda än ungdomarna i riket, men att de har färre sömnproblem och mer sällan ont i magen. Även om det går att skönja en nedåtgående trend vad gäller andelen som känner sig stressade uppger ändå över hälften av eleverna att de är stressade minst flera gånger i veckan. Mönstret för de olika psykosociala besvären över tid påminner om mönstret för riket.

Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger

Kost, träning och alkohol är exempel på levnadsvanor som undersöks i Lupp. Innan resultaten presenteras bör något sägas om hur de kan kopplas samman med hälsotillståndet. Regelbunden träning bidrar ofta till en mer positiv bedömning av hälsotillståndet. I Hultsfred tränar fem av tio ungdomar, så att de är andfådda flera gånger i veckan, vilket är betydligt lägre än riksgenomsnittet. Relationen mellan träning, kost, alkohol och psykosociala besvär kan se ut på lite olika sätt. Att hoppa över en måltid kan leda till magont, men magont kan även leda till att en måltid hoppas över. Utebliven måltid leder till andra psykosociala besvär (huvudvärk, trötthet m.fl.). Viktigt att komma ihåg är att hälsotillståndet påverkas av en kombination av faktorer.

Bra och regelbunden kosthållning medför, precis som regelbunden träning, en mer positiv bedömning av hälsotillståndet. Riksgenomsnittet för att hoppa över frukost har över tid varit relativt konstant. Det är ungefär lika stor andel av Hultsfreds ungdomar som väljer att hoppa över någon måltid som i riket. Trenden att hoppa över en måltid har ökat över tid oberoende av var i landet ungdomarna är bosatta. Det är betydligt vanligare att hoppa över frukost än lunch eller middag.

Konsumtionen av alkohol, tobak och droger har över tid minskat både i Hultsfred och riket. Trots det är det ändå några få som röker, snusar, dricker folköl eller starkare alkoholhaltiga drycker, samt använder narkotika av olika slag. Konsumtionen av alkohol och tobak är högre i Hultsfred än riket 2015.⁴⁹ Notera också att hälften av eleverna i årskurs 2 i Hultsfred uppger att de får dricka alkohol för sina föräldrar, ett betydligt högre tal än riksgenomsnittet (35 procent 2015). Det vanligaste att få tag på alkohol är genom kompisar/kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner, eller från annan vuxen. Inte heller här har det skett någon förändring över tid. Användningen av narkotika förefaller konstant över tid: 8 procent av ungdomarna i Hultsfred har provat narkotika minst en gång. Motsvarande siffra för riket är 11 procent.⁵⁰

Sammanfattning

- Ungdomarna i Hultsfred upplever sitt hälsotillstånd som gott och uppvisar även en förbättring över tid. Även om så är fallet, finns tendenser till olika psykosociala besvär. Det besvär som utmärker sig är "känslan av stress". Denna upplevelse av stress är högre i Hultsfred än riket.
- Ungdomarnas kostvanor har ändrats över tid. Det är ungefär lika stor andel av ungdomarna i Hultsfred som i riket som väljer att hoppa över frukost. Det är också – både i Hultsfred och riket – vanligare att hoppa över frukost än att hoppa över lunch eller middag. Att slarva med näringsintaget och hoppa över en måltid kan i förlängningen leda till psykosociala besvär som i sin tur leder till försämrad hälsa.
- Konsumtionen av alkohol, tobak och droger är relativt låg i både Hultsfred och riket. Hälften av eleverna i Hultsfred uppger att de får dricka alkohol för sina föräldrar. Bland de ungdomar som konsumerar alkohol är det vanligaste sättet att få tag på det genom kompisar/kompisars syskon eller genom partnern.

⁴⁹ Detta är speciellt markant för konsumtion av alkohol starkare än folköl: 39 procent av Hultsfreds ungdomar dricker aldrig eller sällan starköl, vin eller sprit, medan motsvarande siffra för riket är 51 procent.

⁵⁰ Se Appendix Tabeller AII:6-AII:8 för resultat rörande tobak, alkohol och droger.

Arbete

Ungdomars relation till och etableringsmöjligheter på arbetsmarknaden är viktiga aspekter när det gäller synen på skolans roll i förhållande till framtiden. Många ungdomar tar sina första steg in på arbetsmarknaden genom extra- och sommarjobb och de som inte har planer på att läsa vidare efter gymnasiet börjar planera för att söka jobb för att lösa sin försörjningsfråga.

Extrajobb och sommarjobb

Andelen ungdomar som har ett extrajobb i Hultsfred är i paritet med övriga riket (ungefär 25 procent), vilket även så varit över tid. Drygt tre fjärdedelar av ungdomarna i Hultsfred hade sommarjobb 2015, vilket är högre än motsvarande siffra för riket (68 procent). Det vanligaste sättet för ungdomar att få sommarjobb är genom sina sociala nätverk, dvs. någon i den närmaste familjen alternativt annan släkting eller bekant.

Tabell II:14: Extra- och sommarjobb

G 1 & 2 – Arbete (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Har du något extrajobb just nu?	-	15	26	-	25	25
Hade du ett sommarjobb i somras?	59	54	76	65	68	68

Sammanfattning

- Avsevärt flera ungdomar i Hultsfred etablerar sig tidigt på arbetsmarknaden än ungdomar i övriga riket. Detta gäller speciellt sommarjobb.
- Andelen ungdomar med extrajobb eller sommarjobb i Hultsfred har ökat markant sedan 2012.
- Bland ungdomar som sommarjobbat var det vanligaste sättet att få det genom egna sociala nätverket.

Framtid

Ungefär en tredjedel av eleverna i Hultsfred har planer på att läsa vidare efter gymnasiet. Det är helt i paritet med siffrorna för riket. Ungefär 40 procent har planer på att jobba – i hemkommunen, någon annanstans i Sverige, eller utomlands. Också dessa siffror är i paritet med siffrorna för riket. Detaljer i Tabell II:15.

Tabell II:15: Planer efter gymnasiet

H 1 – Vad skulle du helst vilja göra direkt efter gymnasiet? ⁵¹	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Studera på högskola/universitet i Sverige	21	27	24	18	25	22
Studera utomlands	10	6	6	9	4	8
Studera på Komvux	0	0	2	0	1	1
Studera på folkhögskola	1	1	0	1	1	1
Jobba här i kommunen eller i en kommun i närheten	11	16	15	14	22	16
Jobba någon annanstans i Sverige	11	11	13	9	11	9
Jobba utomlands	9	11	12	13	7	10
Resa	20	16	16	22	10	20
Annat	23	5	5	4	4	4
Vet inte	22	9	8	6	14	8

Flyttplaner

Ungdomarnas planer att flytta från kommunen har ökat något sedan 2009 i Hultsfred (fem procentenheter). Ökningen i riket som helhet är betydligt större (13 procentenheter). Andelen ungdomar som ännu inte tagit ställning har över den senaste perioden minskat drastiskt över tid oberoende av var i landet ungdomarna är bosatta. Flyttplaner går att kopplas samman med ungdomarnas framtida studie- och arbetsplaner och utgör de dominerande orsakerna till flytt. En annan viktig orsak till att ungdomarna vill flytta är önskan om att bo i eller i närheten av en större stad.

Tabell II:16: Flyttplaner

H 3 – Tror du att du kommer flytta från den kommun där du bor?	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja	73	76	78	60	62	73
Nej	8	4	22	12	9	27

Sociala relationer och framtidsutsikter

Det bästa med Hultsfreds kommun enligt ungdomarna är möjligheten till arbete och fortsatta studier, ett mönster som skiljer sig betydligt från riksgenomsnittet, där kompisar/partner och familj och släkt är dominerande orsaker. Hultsfred är en kommun som av ungdomarna upplevs vara en kommun med bra miljö för barn att växa upp i⁵².

Närheten till familj och släkt upplevs vara det bästa med kommunen, vilket visar på att goda sociala relationer mellan ungdomarna och sin familj. Vidare kan koppling göras till huruvida ungdomarnas uppfattning om de får gifta sig med vem de vill göras. Upplevelsen av valfriheten av framtida maka/make är något lägre i Hultsfred än riket (88 jämfört med 91 procent 2015). Trots den höga valfriheten finns det ändå en grupp ungdomar som inte får välja helt fritt. Aspekter som har betydelse i valet av maka/make/partner är: *bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som*

⁵¹ 2009 var frågeformuleringen: Om du hade alla möjligheter, vad skulle du då helst göra efter grundskolan?

⁵² Se fullständig redovisning av vad som är bra att med kommunen se Appendix Tabell 12

*min egen familj eller om personen är av ett annat kön än mig. Skillnaderna är inte särskilt tydliga och i varken Hultsfred eller riket över tid*⁵³.

Generellt sett verkar ungdomarna i Hultsfred se mer positivt på framtiden än vad ungdomar gör i riket, även om skillnaden är marginell (95 jämfört med 92 procent). Positivt är att majoriteten ser ljus på sin framtid, men trots det finns ändå en grupp om fem respektive åtta procent av ungdomarna i landet som inte gör det. Frågan som bör ställas är: *Vad beror det på?*

Sammanfattning

- Majoriteten av ungdomarna som vill läsa vidare efter gymnasiet vill göra så i Sverige.
- De vanligaste anledningarna till flytt från kommunen är arbete och studier, även om det ändrats över tid.
- Enligt ungdomarna är det bästa med kommunen möjlighet till arbete eller fortsatta studier, ett mönster som skiljer sig markant från mönstret i övriga riket.
- Generellt sett ser ungdomarna i Hultsfred mer positivt på framtiden än vad ungdomar i riket gör, även om skillnaden är marginell.

⁵³ Se fullständig tabell i Appendix ”Giftermål”

Slutsatser

Här knyts resultaten i rapporten ihop till en helhet. Fokus är att lyfta fram generella och vägledande aspekter kommunen ska kunna tillgodogöra sig, och utifrån dem utforma mer konkreta insatser och åtgärder som är lämpliga för kommunen. Kommunens resultat har kontinuerligt satts i relation till riksgenomsnittet, vilket ger kommunen möjlighet att betrakta situationen i ett vidare perspektiv utifrån områdena Fritid, Skola, Politik och samhälle, Trygghet, Hälsa, Arbete samt Framtid.

I detta avslutande kapitel refererar ”ungdomar” till såväl elever i årskurs 8 som elever i gymnasiet årskurs 2. Om resonemanget endast berör en av dessa grupper framgår detta av texten.

Fritid

Mycket av ungdomars vardag handlar om att få livets alla delar att gå ihop, att fördela tiden och energin mellan skola, fritid och hemmet efter de förutsättningar som ges. Idrott/träning är den vanligaste fritidssysselsättningen bland ungdomar, oavsett om det är inom eller utom föreningslivet. Detta kan sättas i relation till ungdomarnas upplevelser om hur mycket saker det finns att göra på fritiden.

Sex av tio av ungdomarna i Hultsfred anser att det finns fritidsaktiviteter att utöva, men att inte så mycket av utbudet som finns intresserar dem. Jämfört med hur problemet för ungdomar i riket att ta sig till och från aktiviteterna ligger Hultsfred lägre än riket. Svårigheten att ta sig till aktiviteterna kan kopplas samman med vilka ekonomiska förutsättningar en familj har. Det är inte enbart aktiviteten i sig som kostar pengar, utan även resorna till och från tillkommer. Även ekonomiska begränsningar påverkar möjligheterna till utövande och deltagande: 27 procent av grundskoleeleverna och 43 procent av gymnasieeleverna i Hultsfred upplever att det finns ekonomiska begränsningar och vad de beror på (brist på pengar, dyrare fritidsaktiviteter eller tilläggskostnader av olika slag) är svårt att definiera. Tilläggas bör dock att ekonomiska begränsningar förefaller vara ett mindre problem i Hultsfred än i riket.

Skola

Skolan lägger grunden för ungdomarnas framtida förutsättningar för fortsatta studier på gymnasial nivå och universitetsnivå, samt för möjligheter till arbete. Mycket av ungdomarnas tid läggs på och i skolan och det arbete och i de sociala relationer som utvecklas där. För att ungdomarna ska må bra och kunna skapa goda sociala relationer, krävs det att skolan inte bara är en plats för kunskapsutveckling, utan även en plats för trivsel och trygghet.

Hultsfreds ungdomar ger skolan ett ganska bra omdöme i detta hänseende: nio av tio uppger att de tycker skolmiljön är ganska bra eller mycket bra och trivs med stämningen i sin skola. Trots att ungdomarna trivs i skolan förekommer rasism, mobbning, våld och trakasserier. Upplevelserna i Hultsfred är att mobbning, våld och rasism förekommer, om än inte i någon större omfattning, men det visar på att problem existerar och att det förebyggande arbetet behöver fortsätta och vidareutvecklas. Den grupp ungdomar som upplever att trivseln i skolan är hög är i stor grad samma personer som anser att skolan hanterar såväl problem med mobbing som med kränkande behandling. Ungdomarnas uppfattning om hur skolan agerar om en lärare kränker en elev är inte särskilt hög oavsett var i landet ungdomarna är bosatta. Det visar att tilltro till skolans agerande vid kränkande/orättvis behandling är bristfällig och att det är något som skolan behöver arbeta vidare med och förbättra. Vad den bristande tilltron har sin grund

i är svårt att veta, men det kan vara allt från trygghet, delaktighet och inflytande samt upplevelsen av att lärare faktiskt behandlar killar och tjejer olika. Det är värt att poängtera att arbetet med likabehandlingsplanerna i skolorna och det ungdomspolitiska arbetet bör fortsätta och vidareutvecklas.

Ungdomar i Hultsfred förefaller mer tillfreds med sin skola än ungdomar i riket. För de åtta aspekter som studeras i Luppen gäller att ungdomarna – i Hultsfred såväl som i riket – vill påverka mer än de får. Upplevelsen av hur mycket eleverna får påverka skiljer sig inte nämnvärt mellan Hultsfred och riket vad gäller grundskoleelever, medan resultaten för gymnasieeleverna klart visar att elevernas önskemål uppmärksammas.

Politik och samhälle

Generellt *vill* ungdomarna vara delaktiga och ha inflytande över beslut som berör dem, samtidigt som de upplever att de *inte får* vara med och påverka i och över beslut som berör dem i skolan och samhället i övrigt. Enligt den nya nationella ungdomspolitiken ska ungdomarna ha inflytande och vara delaktiga i samhällsutvecklingen, men utifrån ungdomarnas upplevelser är det möjligt att visa att Hultsfred har behov av att fortsättningsvis prioritera det ungdomspolitiska arbetet. Ungdomarna behöver mer information om vad de ska ha inflytande över i skolan, samhället i övrigt och hur de kan vara delaktiga och vilka möjligheter till påverkan som faktiskt finns.

Ungdomarnas intresse för politik och samhällsfrågor i allmänhet är inte särskilt högt. Värt att notera är att andelen ungdomar som *inte* är intresserade är betydligt högre än de som är intresserade. Grunden till det svala intresset kan ha sin grund i att ungdomarna upplever att de kan för lite om hur de ska göra, inte är tillräckligt intresserade, anser sig inte ha tid, samt att förtroendet för politiker är bristande. Det sistnämnda har en nära koppling till känslan av huruvida ungdomarnas åsikter spelar roll eller inte, men även med påståendet att de inte vet hur saker fungerar. Kunskapen och förtroendet kan vara högre om informationen och närheten till politiken prioriteras. Bättre spridning av information om hur saker går till kan påverka ungdomarnas känsla av att deras åsikter faktiskt har betydelse och spelar roll.

Ungdomarna vill ha inflytande över såväl skola som fritid. De ungdomar som upplever att de faktiskt har en möjlighet att påverka är också de ungdomar som känner förtroende för politiker och vuxna i allmänhet. Den grupp av ungdomar som inte känner förtroende för vuxna är också i stor utsträckning de ungdomar som känner sig otrygga på platser som i skolan, i centrum eller på allmänna transportmedel.

Trygghet

Majoriteten av ungdomarna uppgav att de alltid känner sig trygga i hemmet, samtidigt som trenden visar att andelen minskat i Hultsfred över tid. Den grupp ungdomar som känner sig trygga i hemmet är visserligen hög, men det visar dock på att den finns en, om än liten, grupp som inte är det. Hemmet ska vara den plats som ger en människa, oavsett ålder, trygghet. Så är det dock inte för alla i samhället. Anledning till otrygghet i hemmet kan ha sin grund i kränkande/orättvis behandling, våld eller andra övergrepp, missbruk hos familj och släkt. Att öka antalet ungdomar som alltid känner sig trygga i hemmet kräver insatser från kommunen på ett kommun- och förvaltningsövergripande plan, samt att personal i skolan får kunskap och information om hur de tidigt kan upptäcka tecken som indikerar på utsatthet, oavsett om det är i ungdomens egna hem eller på någon annan fysisk plats i kommun. Politiker är viktiga i kommunens arbete att prioritera utsatthet hos barn och unga. Det görs lättast (och kanske även bäst) genom att medvetandegöra och synliggöra problematiken om att utsatthet i det egna hemmet och samhället i sin helhet pågår.

Ungdomarnas känsla av trygghet till och från skolan, i skolan, på träning/fritidsaktivitet osv. kan påverkas av i vilken utsträckning de varit utsatta för hot, misshandel, sexuellt våld/utnyttjande, kränkande/orättvis behandling och/eller mobbning. Kränkande/orättvis behandling och andra övergrepp förekommer inte enbart på fysiska platser i kommunen, utan även i den digitala sfären. Det innebär att ungdomar som utsätts för negativ behandling och övergrepp sällan känner sig fria från det, eftersom mobil/internet alltid finns tillgänglig i skolans olika sfärer, i klassrummen, på skolbiblioteket, på rasterna m.fl.

Känslan av trygghet på olika platser har minskat över tid. Det finns ett samband mellan känslan av otrygghet och den utsträckning i vilken ungdomarna utsatts för våld, sexuella trakasserier eller stöld.⁵⁴ Andelen ungdomar som utsatts för olika typer av övergrepp i Hultsfred har ökat över tid.

Ungdomarnas känsla av trygghet eller otrygghet på olika fysiska platser, privata eller offentliga, i kommunen har en inverkan på deras allmänna hälsotillstånd. Känslan av att aldrig riktigt känna sig trygg och fri från utsatthet kan ta sig i uttryck på olika sätt, t.ex. i psykosociala besvär så som: aptitlöshet, sömnlöshet, nedstämdhet och stress.

Hälsa

Generellt har ungdomarnas hälsotillstånd i Hultsfred förbättrats över tid, men trots det upplever ungdomarna ändå olika psykosociala besvär. De besvär som utmärker sig mest är: svårigheter att somna, nedstämdhet och känslan av stress. Ungdomarnas känsla av stress har ofta sin grund i samhällets och deras egna krav på prestationer. Ungdomar ställer idag höga krav på att klara av och prestera i skolarbetet, utöva och prestera inom idrott/träning, samt att leva upp till förväntningarna inom livets alla områden.

Ungdomarnas kostvanor har ändrats över tid. Det finns en tendens att en större andel väljer att hoppa över måltider, främst frukost. Detta kan i sin tur leda till olika typer av besvär som huvudvärk eller magont och dessutom försämra prestationsförmågan.

Arbete

Möjligheten för ungdomar att etablera sig på arbetsmarknaden är en viktig aspekt i diskussionen om skolans roll i förhållande till framtiden. Betydligt fler ungdomar i Hultsfred arbetar – med extrajobb och/eller sommarjobb än ungdomar i riket. Det vanligaste sättet att få ett jobb är via kontakter i det sociala nätverket.

⁵⁴ Notera att antalet ungdomar som utsatts för stöld, våld eller trakasserier är litet, så resultaten bör tolkas med försiktighet.

Framtid

De flesta ungdomarna i Hultsfred har planer på att läsa vidare efter grundskolan. Eftersom Hultsfred inte erbjuder gymnasieutbildning planerar den överväldigande majoriteten att läsa på gymnasiet i en annan kommun. En ytterligare intressant aspekt är att trots att Hultsfreds ungdomar etablerar sig tidigt på arbetsmarknaden jämfört med riket är det en mindre andel av ungdomarna i Hultsfred som planerar att börja jobba efter grundskolan.

Andelen ungdomar som tror att de kommer att flytta från Hultsfred är betydligt lägre 2015 än 2012. För de som tror att de kommer att flytta är de viktigaste skälen arbete eller studier, med en önskan att komma närmare en större stad och/eller fritidsintressen därefter.

Det bästa med Hultsfred, enligt ungdomarna, är närhet till familjen och partner. Dessutom anges att det är en bra miljö för barn att växa upp i som en viktig faktor.

Generellt sett ser ungdomarna i Hultsfred positivt på framtiden, precis som ungdomarna i riket.

Referenser

Prop. 2004/05:2 *Makt att bestämma – rätt till välfärd*

Prop. 2013/14:191 *Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*

SOU 2006:77. *Ungdomar, stress och psykisk ohälsa – analyser och förslag till åtgärder*. Statens offentliga utredningar, 2006.

Westring M. 2012, *Rapport – Lupp 2012, Resultat och analys av enkätundersökning årskurs 8*, Hultsfreds kommun, 2012.

Wågman T. 2009, *Lupp 2009 – Det som gäller ungdomars framtid*. Mörbylånga kommun, 2009

Wågman T. 2011 *Lupp 2011 – Lyssna mer på ungdomarna. Gör inte bara undersökningen, utan gå ut och prata med oss!* Skövde kommun, 2011.

Internet

Folkhälsomyndigheten, 2016-02-26. *Barn och ungas hälsa och Psykisk ohälsa vanligare bland elever som är stressade* (Pub. 2016-02-18)

www.folkhalsomyndigheten.se

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2016-02-12

www.mucf.se (under fliken Sveriges ungdomspolitik)

Rädda barnen 2016-02-16

www.raddabarnen.se

Skolverket 2016-05-25

www.skolverket.se

United Nations International Children Emergency Fund (United Nations Children's Fund) Unicef, 2016-02-26

www.unicef.se

Appendix A1 – Tabeller, åk8

Tabell A1: Fritiden

B 1 – Hur mycket tycker du det finns att göra på fritiden? (väldigt mycket/ganska mycket, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	79	87	63	74	71	74

Tabell A2: Nöjdhet

A 10 – Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande? (mycket nöjd/ganska nöjd, %) ⁵⁵	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolan	-	83	85	-	76	84
Kompisar	-	91	87	-	88	93
Familjen	-	88	94	-	86	93
Dina pengar	-	81	89	-	72	86
Fritiden	-	-	88	-	-	90
Livet som helhet	-	86	79	-	83	88

Tabell A3: Möjlighet och kostnader för fritidsaktiviteter

B 2 – Hur stämmer dessa påståenden in på dig? (stämmer helt/stämmer delvis, %) ⁵⁶	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Det finns saker att göra, men inget som intresserar mig	-	-	64	-	-	62
Det finns saker att göra, men min familj säger nej	-	-	29	-	-	26
Det finns saker att göra, men jag kan inte ta mig dit	-	-	51	-	-	37
Det finns saker att göra, men det kostar för mycket	-	-	40	-	-	38

Tabell A4: Medlemskap i föreningar

B 6 – Är du medlem i någon förening? (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
-	55	55	-	65	63	

⁵⁵ 2012 har frågan fem svarsalternativ, men 2015 fyra stycken då ”varken eller” tas bort. Det finns goda skäl att anta att denna förändring har påverkat svarsfördelningen i positivt hänseende, men det behöver kontrolleras mot övriga kommuner.

⁵⁶ Stämmer delvis utgör cirka 4/5-delar av värdet.

Tabell A5: Orättvist behandlad

E 4 – Har du de senaste sex månaderna blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt? (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	28	39	-	35	37

Tabell A6: Alkohol-, tobaks- och drogvanor

F 6 – Hur ofta brukar du? (sällan/aldrig, %) ⁵⁷	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Röka cigaretter	84	93	87	83	92	92
Snusa	87	99	96	91	95	95
Dricka folköl	79	93	91	83	94	94
Dricka starköl, starkcider, alkoholäsk, vin eller sprit	71	88	86	75	90	90

Tabell A7: Konsumtion av alkohol

F 7 – Får du dricka alkohol för dina föräldrar? (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	12	4	4	8	5	4

Tabell A8: Användning av droger

F 8 – Har du någon gång använt narkotika? (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	1	2	-	4	4

Tabell A9: Planer för fortsatta studier efter grundskolan

H 2 – Tror du att du kommer läsa vidare efter grundskolan?	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, studieförberedande program	-	-	37	-	-	34
Ja, yrkesförberedande program	-	-	14	-	-	15
Ja, men är osäker på programinriktning	-	-	29	-	-	33
Nej, det tror jag inte	-	-	4	-	-	2
Vet inte	-	-	16	-	-	16

⁵⁷ 2012 motsvarar svarsalternativen aldrig/någon gång per år och 2009 aldrig/en gång om året eller mer sällan

Tabell A10: Anledning till flytt

H 3b – Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen? ⁵⁸	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Arbete	39	24	27	41	43	46
Studier	37	24	25	32	42	45
Mina fritidsintressen	-	11	12	-	19	30
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	26	5	4	27	15	14
Familj och släkt	-	3	7	-	5	9
Bostadssituationen i kommunen	-	2	6	-	3	4
Vill ha närmare till naturen	-	-	1	-	-	3
Vill ha närmare till större ort/stad	-	-	24	-	-	29
Här kan jag inte vara den jag är	-	-	2	-	-	9
Vet inte	11	2	1	8	2	3
Annan orsak	8	4	9	8	9	12

Tabell A:11: Det bästa med kommunen

H 4 – Vad tycker du är det bästa med att bo i din kommun? ⁵⁹	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Möjligheten till arbete	-	-	18	-	-	14
Möjligheten till fortsatta studier	-	-	21	-	-	17
Mina fritidsintressen	-	-	26	-	-	32
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	-	-	37	-	-	44
Familj och släkt	-	-	44	-	-	48
Bostadssituationen i kommunen	-	-	3	-	-	3
Närheten till naturen	-	-	19	-	-	20
Närheten till större ort/stad	-	-	6	-	-	9
Bra miljö för barn att växa upp i	-	-	18	-	-	20
Här kan jag vara den jag är	-	-	3	-	-	11
Vet inte	-	-	9	-	-	14
Annan orsak	-	-	0	-	-	3

Tabell A:12: Giftermål

H 5 – Får du gifta dig med vem du vill? ⁶⁰	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, jag får gifta mig med vem jag vill	-	86	76	-	84	84
Ja, men bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som min familj	-	3	9	-	3	4
Ja, men bara om personen är av ett annat kön än mig	-	-	3	-	-	3
Nej	-	0	1	-	2	1
Vet inte	-	12	9	-	11	8

⁵⁸ 2015 kan man ange max tre svarsalternativ istället för två. Och svarsalternativen förändras kontinuerligt. Omöjligt att jämföra över tid och därmed onödigt med tabell. Fokusera på att det är jobb och studier som är det mest centrala.

⁵⁹ Man kan ange tre svarsalternativ vilket gör att totalen överstiger 100%

⁶⁰ Frågan är omformulerad 2015 (inkluderade tidigare sambo också) samt har ett nytt svarsalternativ.

Appendix AII – Tabeller, åk2

Tabell AII:1: Fritiden

B 1 – Hur mycket tycker du det finns att göra på fritiden? (väldigt mycket/ganska mycket, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	68	55	59	82	60	61

Tabell AII:2: Nöjdhet

A 10 – Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande? (mycket nöjd/ganska nöjd, %) ⁶¹	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolan	-	82	90	-	73	85
Kompisar	-	87	90	-	86	92
Familjen	-	85	97	-	83	92
Dina pengar	-	59	80	-	55	75
Fritiden	-	-	80	-	-	86
Livet som helhet	-	85	90	-	80	86

Tabell AII:3: Möjlighet och kostnader för fritidsaktiviteter

B 2 – Hur stämmer dessa påståenden in på dig? (stämmer helt/stämmer delvis, %) ⁶²	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Det finns saker att göra, men inget som intresserar mig	-	-	72	-	-	64
Det finns saker att göra, men min familj säger nej	-	-	10	-	-	10
Det finns saker att göra, men jag kan inte ta mig dit	-	-	42	-	-	43
Det finns saker att göra, men det kostar för mycket	-	-	43	-	-	47

Tabell AII:4: Medlemskap i föreningar

B 6 – Är du medlem i någon förening? (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	59	40	-	53	54

⁶¹ 2012 har frågan fem svarsalternativ, men 2015 fyra stycken då ”varken eller” tas bort. Det finns goda skäl att anta att denna förändring har påverkat svarsfördelningen i positivt hänseende, men det behöver kontrolleras mot övriga kommuner.

⁶² Stämmer delvis utgör cirka 4/5-delar av värdet.

Tabell AII:5: Orättvist behandlad

E 4 – Har du de senaste sex månaderna blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt? (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	27	35	-	33	37

Tabell AII:6: Alkohol-, tobaks- och drogvanor

F 6 – Hur ofta brukar du? (sällan/aldrig, %) ⁶³	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Röka cigaretter	63	66	70	64	62	76
Snusa	81	87	87	76	77	84
Dricka folköl	59	88	78	65	66	82
Dricka starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit	18	42	32	26	28	51

Tabell AII:7: Konsumtion av alkohol

F 7 – Får du dricka alkohol för dina föräldrar? (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	57	54	49	52	42	35

Tabell AII:8: Användning av droger

F 8 – Har du någon gång använt narkotika? (ja, %)	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	13	8	-	11	11

Tabell AII:9: Planer för fortsatta studier efter gymnasiet

H 2 – Tror du att du kommer läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, på universitet/högskola	33	35	63	30	25	59
Nej, jag kommer inte att läsa vidare	47	51	18	60	55	17
Vet inte	20	14	20	10	14	24

⁶³ 2012 motsvarar svarsalternativen aldrig/någon gång per år och 2009 aldrig/en gång om året eller mer sällan

Tabell AII:10: Anledning till flytt

H 3b – Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen? ⁶⁴	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Arbete	50	34	42	50	28	44
Studier	44	29	35	35	27	51
Mina fritidsintressen	-	9	13	-	6	17
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	22	10	9	22	7	14
Familj och släkt	-	2	7	-	2	5
Bostadssituationen i kommunen	-	2	4	-	2	4
Vill ha närmare till naturen	-	-	2	-	-	2
Vill ha närmare till större ort/stad	-	-	25	-	-	26
Här kan jag inte vara den jag är	-	-	5	-	-	7
Vet inte	4	1	2	-	1	4
Annan orsak	6	5	10	-	4	12

Tabell AII:11: Det bästa med kommunen

H 4 – Vad tycker du är det bästa med att bo i din kommun? ⁶⁵	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Möjligheten till arbete	-	41	43	-	11	15
Möjligheten till fortsatta studier	-	40	45	-	12	9
Mina fritidsintressen	-	4	8	-	-	22
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	-	7	6	-	26	46
Familj och släkt	-	3	4	-	47	52
Bostadssituationen i kommunen	-	2	4	-	3	4
Närheten till naturen	-	-	1	-	-	22
Närheten till större ort/stad	-	-	25	-	-	7
Bra miljö för barn att växa upp i	-	?	3	-	7	21
Här kan jag vara den jag är	-	-	8	-	-	9
Vet inte	-	2	2	-	19	11
Annan orsak	-	3	1	-	7	3

Tabell AII:12: Giftermål

H 5 – Får du gifta dig med vem du vill? ⁶⁶	HULTSFRED			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, jag får gifta mig med vem jag vill	-	92	93	-	91	91
Ja, men bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som min familj	-	4	1	-	3	3
Ja, men bara om personen är av ett annat kön än mig	-	-	2	-	-	2
Nej	-	0	1	-	2	1
Vet inte	-	5	4	-	5	3

⁶⁴ 2015 kan man ange max tre svarsalternativ istället för två. Och svarsalternativen förändras kontinuerligt. Omöjligt att jämföra över tid och därmed onödigt med tabell. Fokusera på att det är jobb och studier som är det mest centrala.

⁶⁵ Man kan ange tre svarsalternativ vilket gör att totalen överstiger 100%

⁶⁶ Frågan är omformulerad 2015 (inkluderade tidigare sambo också) samt har ett nytt svarsalternativ.

REGION FÖRBUNDET
I KALMAR LÄN